

Teismo praktikos rinkinys

BENDROJO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. gegužės 23 d.*

„Deliktinė atsakomybė – Ekonominė ir pinigų politika – ECB – Nacionaliniai centriniai bankai – Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimas – Privačiojo sektoriaus dalyvavimas – Bendrų veiksmų sąlygos – Graikijos skolos vertybinių popierių privalomas keitimas – Privatūs kreditoriai – ECB nuomonė – Pakankamai aiškus teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, pažeidimas – Principas *pacta sunt servanda* – Pagrindinių teisių chartijos 17 straipsnio 1 ir 2 dalys – SESV 63 straipsnio 1 dalis – SESV 124 straipsnis“

Byloje T-107/17

Frank Steinhoff, gyvenantis Hamburge (Vokietija),

Ewald Filbry, gyvenantis Dortmunde (Vokietija),

Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG, įsteigta Gräfenberge (Vokietija),

Werner Bäcker, gyvenantis Rodgau (Vokietija),

EMB Consulting SE, įsteigta Miūltalyje (Vokietija),

atstovaujami advokatų O. Hoepner ir D. Unrau,

ieškovai,

prieš

Europos Centrinį Banką (ECB), atstovaujamą O. Heinz ir G. Várhelyi, padedamų advokato H.-G. Kamann,

atsakovą,

dėl SESV 268 straipsniu grindžiamo prašymo atlyginti žalą, kurią ieškovai tariamai patyrė dėl to, kad ECB 2012 m. vasario 17 d. nuomonėje (CON/2012/12) neatkreipė Graikijos Respublikos dėmesio į numatyto Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo privalomai keičiant skolos vertybinius popierius neteisėtumą,

BENDRASIS TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas S. Frimodt Nielsen, teisėjai V. Kreuschitz (pranešėjas) ir N. Póltorak,

posėdžio sekretorė S. Bukšek Tomac, administratorė,

* Proceso kalba: vokiečių.

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. gegužės 29 d. posėdžiui,

priima šį

Sprendimą

Ginčo aplinkybės

- 1 2009 m. spalio mėn. prasidėjo Graikijos valstybės skolos krizė, kai Graikijos vyriausybė paskelbė, kad biudžeto deficitas sudarė 12,5 % bendrojo vidaus produkto (BVP), bet ne 3,7 %, kaip buvo skelbta anksčiau. Šiame skelbime buvo labai akcentuojamas netikrumas dėl pagrindinių Graikijos Respublikos ekonomikos veiksnių ir tai lėmė kelis vienas po kitoėjusius jos finansinio reitingo mažėjimus ir nuolatinį finansų rinkose prašomų palūkanų siekiant finansuoti Graikijos valstybės skolą didėjimą.
- 2 2010 m. balandžio mėn. pabaigoje reitingų agentūra Graikijos skolos vertybinių popierių reitingą sumažino nuo BBB– iki BB+, o dėl šios kategorijos rinkose ši skola laikoma labai rizikinga. Todėl 2010 m. balandžio 27 d. reitingų agentūra *Standard & Poor's (S&P)* įspėjo Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojus, kad jie turėjo vidutiniškai tik 30–50 % galimybę susigrąžinti savo pinigus, jei būtų restruktūrizuojama Graikijos valstybės skola ar jei Graikijos valstybė neatliktų mokėjimų.
- 3 Atsižvelgiant į tai, kad dėl Graikijos skolos krizės kilo pavojus kitoms euro zonos valstybėms narėms ir visos euro zonos stabilumui, 2010 m. kovo 25 d. Europos Vadovų Taryboje euro zonos valstybių arba vyriausybių vadovai susitarė įgyvendinti tarpvyriausybinių finansinės paramos Graikijos Respublikai mechanizmą, kurį sudaro koordinuojamos dvišalės paskolos, taikant nekoncesines palūkanų normas, t. y. be jokio subsidijos elemento. Paskolos išmokėjimui taikomos griežtos sąlygos, o ji pradėdama mokėti gavus Graikijos Respublikos prašymą. Paramos mechanizme labai svarbus Tarptautinio valiutos fondo (TVF) vaidmuo.
- 4 2010 m. gegužės 2 d. pagal minėtą paramos mechanizmą euro zonos valstybės narės davė savo sutikimą Graikijos Respublikai išmokėti 80 mlrd. eurų paskolą iš 110 mlrd. eurų paskolų paketo, kurį jos skyrė kartu su TVF.
- 5 2010 m. gegužės 9 d. ECOFIN taryboje buvo nuspręsta imtis visų priemonių, tarp kurių buvo, pirma, 2010 m. gegužės 11 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 407/2010, kuriuo nustatoma Europos finansinės padėties stabilizavimo priemonė (OL L 118, 2010, p. 1), priėmimas remiantis SESV 122 straipsnio 2 dalimi ir, antra, Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) įsteigimas. 2010 m. birželio 7 d. buvo įsteigtas EFSF ir euro zonos valstybės narės bei EFSF pasirašė pagrindų susitarimą, nustatantį EFSF teikiamos paramos stabilumui sąlygas.
- 6 2011 m. viduryje Graikijos Respublika, euro zonos valstybės narės ir keli Graikijos valstybės kreditoriai pradėjo diskusijas dėl naujos finansinės pagalbos programos taikymo. Šių diskusijų bendras tikslas buvo leisti Graikijos Respublikai susigrąžinti gyvybingą finansinę padėtį. Vienas iš numatytų aspektų buvo Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimas, kurį atliekant privatūs Graikijos Respublikos kreditoriai prisidėtų prie šios skolos sumažinimo, taip būtų išvengta nemokumo situacijos.
- 7 2011 m. birželio ir liepos mėn. euro zonos valstybės narės ir keli privatūs Graikijos valstybės kreditoriai pateikė pasiūlymus dėl Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo.

- 8 2011 m. liepos 1 d. Tarptautinis finansų institutas (TFI) pranešime spaudai, be kita ko, nurodė:

„Tarptautinio finansų instituto valdančioji taryba bendradarbiauja su savo partneriais ir kitomis finansų institucijomis, viešuoju sektoriumi ir Graikijos valdžios institucijomis ieškodama būdų ne tik iš esmės prisidėti prie grynųjų pinigų srauto [Graikijos Respublikai], tačiau ir siekdama sustiprinti šios valstybės skolos patikimumą.

Tarptautinė finansų bendrija pasirengusi skaidriai ir plačiai bendradarbiauti, kad užtikrintų [Graikijos Respublikai] paramą, atsižvelgdama į susiklosčiusias unikalias ir išskirtines aplinkybes. <...>

Privačių investuotojų teikiamas finansavimas prisidės prie finansinės paramos teikimo ir valstybės grynųjų pinigų srauto ir jį sudarys ribotas pasirinkimo sandorių skaičius <...>“

- 9 2011 m. liepos 21 d. euro zonos valstybių ar vyriausybių ir Europos Sąjungos institucijų vadovai susirinko, kad aptartų priemones, kurių reikia imtis, kad būtų įveikti sunkumai, su kuriais susidūrė euro zona.

- 10 2011 m. liepos 21 d. bendroje deklaracijoje, be kita ko, nurodyta:

„1. Palankiai vertiname priemonės, kurių Graikijos vyriausybė ėmėsi siekdama stabilizuoti valstybės finansus ir reformuoti ekonomiką, taip pat naują priemonių, įskaitant privatizavimo priemones, rinkinį, kurį neseniai patvirtino [Graikijos] parlamentas. Šios pastangos neturi precedento, tačiau yra būtinos siekiant užtikrinti, kad Graikijos ekonomika vėl vystytųsi tvaraus augimo kryptimi. Mes suprantame, kad koregavimo priemonės reikalauja Graikijos piliečių pastangų, ir esame įsitikinę, kad ši auka būtina norint atgaivinti ekonomiką, taip bus prisidėta prie būsimo šalies stabilumo ir gerovės.

2. Susitariame remti naują [Graikijos Respublikai] skirtą programą ir kartu su TVF, taip pat savanoriškai prisidedant privačiajam sektoriui, visiškai panaikinti finansavimo deficitą. Numatoma, kad visa oficialaus finansavimo suma sudarys 109 mlrd. EUR. Šia programa bus siekiama svariai pagerinti [Graikijos Respublikos] skolos tvarumą ir refinansavimo pobūdį, visų pirma taikant mažesnes palūkanų normas ir pratęstus išpirkimo terminus. Siūlome TVF ir toliau prisidėti prie naujos programos finansavimo, skirto [Graikijos Respublikai]. Kaip kitos išmokos finansavimo priemonę ketiname panaudoti [EFSF]. Remdamiesi [Europos] Komisijos, palaikančios ryšius su ECB ir TVF, reguliariai atliekamu vertinimu, labai atidžiai stebėsime, kad programa būtų griežtai įgyvendinama.

<...>

5. Finansų sektoriaus atstovai nurodė esantys pasirengę savanoriškai teikti paramą [Graikijos Respublikai] taikydami įvairias priemones ir taip dar sustiprinti bendrą tvarumą. Numatoma, kad privačiojo sektoriaus grynasis įnašas sudarys 37 mlrd. EUR <...>“

- 11 Dėl privačiojo sektoriaus dalyvavimo 2011 m. liepos 21 d. bendros deklaracijos 6 punkte nurodyta:

„Kalbant apie mūsų bendrą požiūrį į privačiojo sektoriaus dalyvavimą euro zonoje, norėtume pareikšti, kad [Graikijos Respublikos] atveju reikia išimtinio ir unikalaus sprendimo.“

- 12 2011 m. spalio 26 d. įvykusiame euro zonos valstybių ar vyriausybių vadovų aukščiausio lygio susitikime, be kita ko, paskelbta:

„12. Privačiojo sektoriaus dalyvavimas yra gyvybiškai svarbus užtikrinant [Graikijos Respublikos] skolos tvarumą. Todėl palankiai vertiname šiuo metu vykstančias [Graikijos Respublikos] ir jos privačių investuotojų diskusijas, siekiant rasti sprendimą, kaip užtikrinti intensyvesnį privačiojo sektoriaus dalyvavimą. Kartu su plataus užmojo Graikijos ekonomikos reformų programa privačiojo sektoriaus dalyvavimas turėtų užtikrinti Graikijos skolos ir BVP santykio mažėjimą, siekiant, kad 2020 m. šis lygis

sudarytų 120 %. Šiuo tikslu raginame [Graikijos Respubliką], privačius investuotojus ir visus susijusius subjektus plėtoti savanorišką prekybą vertybiniais popieriais biržose nustatant tikėtinos Graikijos skolos privatiems investuotojams 50 % nominalią diskonto normą. Euro zonos valstybės narės 30 mlrd. EUR prisidės prie privačiojo sektoriaus dalyvavimo. Todėl oficialus sektorius yra pasirengęs iki 2014 m. papildomai suteikti iki 100 mlrd. EUR program[ai] finans[uoti], įskaitant būtiną Graikijos bankų rekapitalizavimą. Dėl naujos programos turėtų būti susitarta iki 2011 m. pabaigos, o prekyba vertybiniais popieriais biržose turėtų būti pradėta 2012 m. pradžioje. Prašome TVF toliau prisidėti prie naujos Graikijos programos finansavimo.

<...>

15. Kalbant apie mūsų bendrą požiūrį į privačiojo sektoriaus dalyvavimą euro zonoje, primename [2011 m.] liepos 21 d. priimtą sprendimą, kad [Graikijos Respublikos] atveju reikia išimtinio ir unikalaus sprendimo.“

- 13 Kaip nurodyta 2011 m. lapkričio 17 d. Graikijos finansų ministerijos pranešime spaudai, minėta ministerija pradėjo derybas su Graikijos skolos priemonių turėtojais, kad būtų pasirengta laisva valia grindžiamam tokių priemonių keitimui taikant 50 % nominalią Graikijos skolos vertybinių popierių, kurių turėtojai – privatūs investuotojai, tariamosios vertės diskonto normą, nurodytą 2011 m. spalio 26 d. deklaracijos 12 punkte.
- 14 2012 m. vasario 2 d. Graikijos Respublika, remdamasi SESV 127 straipsnio 4 dalimi, siejama su SESV 282 straipsnio 5 dalimi, pateikė Europos Centriniam Bankui (ECB) prašymą pateikti nuomonę dėl Graikijos įstatymo Nr. 4050/2012, kuriame įtvirtintos nuostatos dėl sąlygų, taikytinų Graikijos Respublikos išleistiems arba garantuotiems antrinę rinką turintiems skolos vertybiniais popieriais sudarius sutartis su jų turėtojais, keitimo siekiant atlikti Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimą, grindžiamą, be kita ko, „bendrų veiksmų sąlygomis“ (toliau – BVS), projekto.
- 15 2012 m. vasario 17 d. ECB pateikė Nuomonę CON/2012/12 dėl Graikijos valstybės išleistiems arba garantuotiems antrinę rinką turintiems vertybiniais popieriais taikomų taisyklių (toliau – ginčijama nuomonė). Iš minėtos nuomonės matyti, be kita ko, kad, pirma, „svarbu, kad valstybės narės išsaugotų galimybę bet kuriuo metu vykdyti savo įsipareigojimus, taip pat ir siekiant tikslo užtikrinti finansinį stabilumą“; antra, „Graikijos Respublikos atvejis yra išimtinis ir unikalus“ (2.1 punktas); trečia, įstatymo projekto tikslas yra skatinti privačiojo sektoriaus dalyvavimą ir, konkrečiau kalbant, pradėti procedūrą, skirtą deryboms su Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojais palengvinti, laikantis BVS, ir jų sutikimui dėl Graikijos Respublikos pateikto pasiūlymo pakeisti tokius vertybinius popierius gauti, taigi ir dėl galimo Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo (2.2 punktas); ketvirta, „ECB džiaugiasi tuo, kad tokio keitimo sąlygos yra derybų tarp Graikijos Respublikos ir institucijų, atstovaujančių vertybinių popierių turėtojų[ams], rezultatas“ (2.3 punktas); penkta, „BVS, kaip procedūros, skirtos vertybinių popierių keitimui tinkamai vykdyti, taikymas iš esmės atitinka bendrąją praktiką <...>“ (2.4 punktas) ir, šešta, „Graikijos Respublikos vyriausybė viena prisiima atsakomybę imtis priemonių, būtinų galiausiai jos skolų gyvybingumui užtikrinti“ (2.6 punktas).
- 16 2012 m. vasario 21 d. pranešime spaudai Graikijos finansų ministerija, pirma, atskleidė pagrindines numatomos atlikti laisva valia grindžiamų Graikijos skolos vertybinių popierių keitimo operacijos sąlygas ir, antra, paskelbė apie šiuo tikslu rengiamą ir numatomą priimti įstatymą. Vykdam šią operaciją kai kurių Graikijos skolos vertybinių popierių privačiojo sektoriaus turėtojams turėjo būti pateiktas prašymas duoti sutikimą ir atitinkamas kvietimas, kad tokius vertybinius popierius būtų galima pakeisti naujais vertybiniais popieriais, kurių nominalioji vertė atitiktų 31,5 % įkeistos skolos vertės, ir EFSF išleistais vertybiniais popieriais, kurie galiotų 24 mėnesius ir kurių nominalioji vertė atitiktų 15 % įkeistos skolos vertės; tokias atskiras priemones Graikijos Respublika turėjo pateikti baigiantis susitarimui. Be to, kiekvienam šioje operacijoje dalyvaujančiam privačiam investuotojui turėjo būti suteiktos Graikijos Respublikos išduotos su BVP susietos atskiros užtikrinimo priemonės, kurių tariamoji vertė atitiko naujų vertybinių popierių vertę.

- 17 2012 m. vasario 21 d. Euro grupė taip pat paskelbė deklaraciją, kurioje ji „patvirtino susitarimą, sudarytą tarp Graikijos valdžios institucijų ir privačiojo sektoriaus dėl bendrų pasiūlymo pakeisti skolos vertybinius popierius sąlygų, kuris apima visus privačiojo sektoriaus skolos vertybinių popierių turėtojus“, ir konstatavo, kad „privačių investuotojų dalyvavimo (*Private Sector Involvement*) sėkmė buvo būtina sąlyga naujam skubos planui“. Be to, euro grupė patvirtino papildomus finansinės pagalbos įnašus, teikiamus euro zonos valstybių narių Graikijos Respublikai per EFSE, ir nurodė, kad „atitinkami viešojo ir privačiojo sektoriaus įnašai [turėjo] užtikrinti tai, kad Graikijos valstybės skolos procentinė dalis nuosekliai mažėtų ir 2020 m. pasiektų 120,5 % BVP“.
- 18 2012 m. vasario 23 d. Graikijos parlamentas priėmė *Nomós 4050, Kanónes tropopoíiseos títlon, ekdóseos í engýiseos tou Ellinikoú Dimosiou me symfonía ton Omologioúchon* (Įstatymas Nr. 4050/2012 dėl Graikijos valstybės išleistų ar garantuojamų vertybinių popierių keitimo pritarus jų turėtojams, kuriuo nustatomas BVS mechanizmas (FEK A' 36, 2012 m. vasario 23 d.)). Pagal BVS mechanizmą siūlomi pakeitimai skirti tapti teisiškai įpareigojantys visiems skolos vertybinių popierių, reglamentuojamų Graikijos teisės ir išleistų iki 2011 m. gruodžio 31 d., turėtojams, nustatytiems Ministrų tarybos akte, patvirtinančiame siūlymus dalyvauti privatiems investuotojams (*Private Sector Involvement*, toliau – PSI), jei minėti pakeitimai kolektyviai ir neišskiriant serijų būtų patvirtinti vertybinių popierių turėtojų, atstovaujančių bent dviem trečdaliams nominaliosios minėtų vertybinių popierių vertės, daugumos. Be to, Įstatymo Nr. 4050/2012 preambulėje, be kita ko, numatyta, kad „[ECB] ir kiti Eurosistemos dalyviai su [Graikijos Respublika] sudarė specialiuosius susitarimus, siekdami, kad nebūtų pakeista Sutartyje numatytų jiems priskirtų uždavinių ir institucinio vaidmens esmė, taip pat [ECB] vaidmuo nustatant pinigų politiką“.
- 19 2012 m. vasario 24 d. pranešime spaudai Graikijos finansų ministerija patikslino skolos vertybinių popierių keitimo laisva valia vykdymo procedūrai, kurioje dalyvauja privatūs investuotojai, taikytinas sąlygas ir šiuo tikslu pateikė nuorodą į Įstatymą Nr. 4050/2012. Buvo pradėti viešieji kvietimai dalyvauti vykdant skolos vertybinių popierių keitimą.
- 20 2012 m. kovo 9 d. pranešime spaudai Graikijos finansų ministerija nurodė, kad iš principo buvo įvykdytos Įstatyme Nr. 4050/2012 nustatytos sąlygos, ir nurodė proporcijas, kuriomis privatūs kreditoriai sutiko dalyvauti vykdant keitimą. Šiuo klausimu jame buvo, be kita ko, nurodyta:

„Skolos vertybinių popierių, kuriuos išleido ar garantavo [Graikijos Respublika] maždaug dėl 172 milijardų eurų sumos, turėtojai pateikė savo skolos vertybinius popierius vykdant keitimą ar sutiko su pasiūlytais pakeitimais, reaguodami į 2012 m. vasario 24 d. [Graikijos] Respublikos kvietimą ar prašymą sutikti.

Dėl maždaug 177 milijardų eurų skolos vertybinių popierių, reglamentuojamų pagal [Graikijos] Respublikos teisę, kurie išleisti [Graikijos] Respublikos ir dėl kurių buvo pateikti pasiūlymai, [Graikijos] Respublika gavo keitimo pasiūlymų ir sutikimus iš skolos vertybinių popierių turėtojų maždaug dėl 152 milijardų eurų nominaliosios vertės, o tai sudaro 85,8 % nominaliosios dar neapmokėtos šių vertybinių popierių vertės. 5,3 % nominaliosios dar neapmokėtos šių vertybinių popierių vertės turėtojai dalyvavo pateikiant pasiūlymą dėl sutikimo ir atsisakė siūlomų pakeitimų. [Graikijos] Respublika informavo savo viešojo sektoriaus kreditorius, kad nuo tada, kai jie bus [Graikijos centrinio] banko, pagal Įstatymą Nr. 4050/2012 veikiančio kaip procedūros valdytojo, patvirtinti ir jiems bus išduoti sertifikatai, ji ketina priimti gautus sutikimus ir pakeisti visų pagal Graikijos teisę reglamentuojamų skolos vertybinių popierių, įskaitant tuos, kurie pasiūlius nebuvo pateikti vykdant keitimą, sąlygas pagal minėtame įstatyme nustatytą tvarką. Todėl [Graikijos] Respublika nepratęs kvietimo laikotarpio dėl šių pagal Graikijos teisę reglamentuojamų skolos vertybinių popierių.

<...> Jei susitarimams dėl siūlomų pagal Graikijos teisę reglamentuojamų skolos vertybinių popierių pakeitimų bus pritarta, bendra minėtų vertybinių popierių, skirtų pakeisti, ir kitų vertybinių popierių, [reglamentuojamų ne pagal Graikijos teisę], dėl kurių buvo pateiktas kvietimas ir Graikijos Respublika

gavo pasiūlymus dėl keitimo ir pritarimus siūlomiems pakeitimams, nominalioji vertė sudarytų 197 milijardus eurų, t. y. 95,7 % kvietime numatytų skolos vertybinių popierių bendros nominaliosios vertės“.

- 21 Ieškovai Frank Steinhoff, Ewald Filbry, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG*, Werner Bäcker ir *EMB Consulting SE* (Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojai) dalyvavo restruktūrizuojant Graikijos valstybės skolą, laikantis PSI ir BVS, įgyvendintų remiantis Įstatymu Nr. 4050/2012, po to, kai nepriėmė pasiūlymo pakeisti jų vertybinius popierius.

Procesas ir šalių reikalavimai

- 22 2017 m. vasario 16 d. Bendrojo Teismo kanceliarija gavo šį ieškovų ieškinį.
- 23 Remdamasis teisėjo pranešėjo siūlymu Bendrasis Teismas (trečioji kolegija) nusprendė pradėti žodinę proceso dalį.
- 24 Per 2018 m. gegužės 29 d. teismo posėdį šalys buvo išklaustytos ir atsakė į Bendrojo Teismo žodžiu pateiktus klausimus.
- 25 Ieškovai Bendrojo Teismo prašo:
- įpareigoti ECB sumokėti F. Steinhoff 314 000 eurų, E. Filbry – 54 950 eurų, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg* – 2 355 000 eurų, W. Bäcker – 303 795 eurus, o *EMB Consulting* – 750 460 eurų,
 - nuo ieškinio pareiškimo dienos, taikant bazinę palūkanų normą, padidinti šią sumą 5 %.
- 26 ECB Bendrojo Teismo prašo:
- atmesti ieškinį kaip nepriimtina arba – subsidiariai – kaip nepagrįstą,
 - priteisti iš ieškovų bylinėjimosi išlaidas.

Dėl teisės

Dėl priimtimumo

- 27 ECB mano, kad ieškovų ieškinys yra nepriimtinas dėl keturių priežasčių: pirma, suėjo ieškinio senaties terminas; antra, Bendrasis Teismas neturi kompetencijos nuspręsti dėl prašomų reikalavimų; trečia, ECB negali būti patrauktas atsakomybėn, nes jis neturi įgaliojimų priimti teisiškai privalomą aktą, ir, ketvirta, nėra deliktinės atsakomybės už neveikimą, nes nėra pareigos veikti.
- 28 Ieškovai nesutinka, kad jų ieškinys yra nepriimtinas.

Dėl ieškinio senaties termino ir priedų priimtimumo

- 29 ECB pažymi, kad, pirma, ieškovų nurodyti nuostoliai susidarė dėl 2012 m. kovo 9 d. paskelbto PSI ir, antra, šis Bendrojo Teismo kanceliarijos 2017 m. vasario 16 d. gautas ieškovų ieškinys jau buvo prašymų pašalinti trūkumus, kurie buvo ištaisyti 2017 m. kovo 15 d., dalykas. Iš to ECB daro išvadą,

kad Bendrasis Teismas ieškovo ieškinį gavo tik 2017 m. kovo 15 d. ir kad todėl, taikant Europos Sąjungos Teisingumo statuto 46 straipsnį, siejamą su Bendrojo Teismo procedūros reglamento 76 straipsniu, suėjo minėto ieškinio senaties terminas.

- 30 Pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnį bylos prieš Sąjungą su deliktine atsakomybe susijusiais klausimais nebekeliamos praėjus penkeriems metams po tokio įvykio, dėl kurio norima bylą iškelti. Ieškinio senaties terminas nutraukiamas, jei pradedamas procesas Bendrajame Teisme. Minėto statuto 46 straipsnyje nurodyta, kad šis straipsnis taip pat taikomas ieškiniams prieš ECB dėl deliktinės atsakomybės.
- 31 Šiuo atveju ieškovo mano, kad 2012 m. vasario 17 d. priimta ginčijama nuomonė yra įvykis, dėl kurio kyla ECB deliktinė atsakomybė. 2017 m. vasario 16 d. ieškovo pareiškė savo ieškinį dėl žalos atlyginimo. Todėl jų ieškinys buvo pareikštas per penkerius metus po minėtos nuomonės priėmimo, ir negali būti laikoma, kad senaties terminas suėjo.
- 32 Šios išvados nepaneigia nei tai, kad dėl ieškinio Bendrojo Teismo kanceliarija buvo pateikusi prašymus pašalinti trūkumus, susijusius, pirma, su tuo, kad priedai pateikti naudojant tęstinę numeraciją, bet atskirai nuo procesinio dokumento, prie kurio jie pridėti (žr. Bendrojo Teismo procedūros reglamento praktinių vykdymo nuostatų (OL L 152, 2015, p. 1; toliau – Praktinės vykdymo nuostatos), redakcijos, galiojusios pateikiant šiuos prašymus, 2 priedo k punktą), ir, antra, su patvirtintų kopijų, atitinkančių procedūros aktą, su jų priedais pateikimu (žr. Praktinių vykdymo nuostatų 2 priedo h, j ir m punktus), nei tai, kad ieškovo šiuos trūkumus ištaisė tik 2017 m. kovo 15 d.
- 33 Iš tiesų, priešingai, nei tvirtina ECB, ieškinio trūkumų pašalinimas iš principo neturi įtakos nei kreipimosi į Bendrąjį Teismą datai, nei jo kvalifikavimui kaip pateikto laikantis terminų, nustatytų SESV 263 straipsnio šeštoje pastraipoje ar Europos Sąjungos Teisingumo Teismo statuto 46 straipsnyje. Taikant Praktinių vykdymo nuostatų 111 punktą, jeigu ieškinys neatitinka minėtų nuostatų 2 priede nurodytų formos reikalavimų, jis gali lemti tik ieškinio įteikimo atidėjimą. Todėl, jei ieškinio trūkumai pašalinami, minėto ieškinio gavimo Bendrajame Teisme data nesikeičia. Laikoma, kad ieškinys pareikštas taip, kad yra nepriimtinas, tik jei jame nepateikiama pagrindinė informacija, nurodyta Procedūros reglamento 76 straipsnyje, ir jei ši informacija nepateikiama iki ieškinio pareiškimo termino pabaigos (šiuo klausimu žr. 1984 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Bensider ir kt. / Komisija*, 50/84, EU:C:1984:365, 8 punktą ir 2011 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Enviro Tech Europe ir Enviro Tech International / Komisija*, T-291/04, EU:T:2011:760, 95 punktą) arba jei dėl jo pateiktas prašymas pašalinti trūkumus dėl to, kad jis neatitinka Praktinių vykdymo nuostatų I priede nurodytų reikalavimų, o ieškovas nepašalina trūkumų, kuriuos prašoma pašalinti (žr. Praktinių vykdymo nuostatų 110 punktą).
- 34 ECB taip pat konstatavo, kad keli ieškinio priedai nebuvo išversti iš graikų kalbos į proceso (vokiečių) kalbą. Per teismo posėdį, Bendrajam Teismui pateikus klausimą, ECB patikslino, kad jis iš to, jog nebuvo pateiktas minėtų priedų vertimas į proceso kalbą, daro išvadą, kad jie turi būti atmesti kaip nepriimtini.
- 35 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal Procedūros reglamento 46 straipsnio 2 dalį visi pateikti ar pridėti dokumentai, surašyti kita nei proceso kalba, pateikiami kartu su vertimu į proceso kalbą. Vis dėlto to paties straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad jeigu dokumentai yra didelės apimties, gali būti pateikiamas jų ištraukų vertimas. Todėl prie ieškinio pridėtų dokumentų vertimas į proceso kalbą nėra reikalavimas, kuris turi būti sistemiškai įvykdytas. Tai reiškia, kad vertimo nebuvimas negali savaime lemti jų nepriimtimumo.
- 36 Be to, iš Praktinių vykdymo nuostatų 108 punkto (dabar 99 punktas pagal Bendrojo Teismo procedūros reglamento praktinių vykdymo nuostatų dalinius pakeitimus (OL L 294, 2018, p. 40)) matyti, kad jeigu nepateiktas dokumentų, pridėtų prie procesinio dokumento, vertimas į proceso kalbą ir jeigu toks

vertimas reikalingas tinkamai proceso eigai, Bendrojo Teismo kancleris paprašo atitinkamos šalies jį pateikti. Šiuo atveju toks prašymas pateiktas nebuvo, nes nebuvo manyta, kad vertimo nebuvimas turi įtakos tinkamai proceso eigai.

- 37 Atsižvelgiant į tai darytina išvada, kad minėtų priedų vertimo į proceso kalbą nebuvimas, pirma, nėra jų nepriimtinumą lemiantis trūkumas ir, antra, nekelia abejonių dėl ieškinio gavimo datos, taigi ir abejonių dėl šio ieškinio senaties termino suėjimo nebuvimo.
- 38 Atsižvelgiant į visus prieš tai nurodytus motyvus reikia atmesti ECB teiginius, kad suėjo ieškovų ieškinio pateikimo senaties terminas ir kad priedai, kurie nebuvo išversti į proceso kalbą, yra nepriimtini.

Dėl Bendrojo Teismo jurisdikcijos

- 39 ECB mano, kad tariama žala atsirado dėl visiškai nacionalinės priemonės. Todėl neturi kilti jo deliktinė atsakomybė, ir Bendrasis Teismas neturi jurisdikcijos.
- 40 Grįsdamas šį teiginį ECB visų pirma mano, kad nuostoliai, kuriuos ieškovai mano patyrę, kilo ne dėl jo veiksmų, bet, viena vertus, dėl Graikijos parlamento, kuris priėmė Įstatymą Nr. 4050/2012, veiksmų ir, antra vertus, dėl atitinkamų skolos vertybinių popierių turėtojų daugumos sprendimo. Antra, valstybės narės skolos restruktūrizavimas priskirtinas tik valstybių narių kompetencijai. Taigi, priėmusi Įstatymą Nr. 4050/2012, Graikijos Respublika neįgyvendino Sąjungos teisės, kaip tai suprantama pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 51 straipsnio 1 dalį. Trečia, nepriklausomai nuo klausimo, ar Įstatymu Nr. 4050/2012 įgyvendinama Sąjungos teisė, būtent Graikijos Respublika, bet ne ECB turi atlyginti ieškovams visą tariamą žalą, nes, taikant ESS 4 straipsnio 3 dalį, kad užtikrintų pagal Sąjungos teisę atsirandančių pareigų, tarp jų – pareigos pašalinti neteisėtas Sąjungos teisės pažeidimo pasekmes, vykdymą, valstybės narės imasi bet kokių reikiamų priemonių. Ketvirta, ginčijama nuomonė nesusijusi ir negalėjo būti susijusi su PSI specifinėmis savybėmis. Sprendimas pasiūlyti PSI ir jo koncepciją priskirtinas vien Graikijos Respublikos organams. Be to, sprendimas pritarti PSI sąlygoms buvo priimtas kvalifikuota privačių kreditorių dauguma.
- 41 Ieškovai mano, kad ginčijama nuomonė buvo lemiamą priežastis, dėl kurios Graikijos valstybė priėmė ir įgyvendino Įstatymą Nr. 4050/2012.
- 42 Atsižvelgiant į šiuos argumentus reikia priminti, kad taikant SESV 268 straipsnį, siejamą su SESV 340 straipsnio trečia pastraipa, Bendrasis Teismas turi jurisdikciją nagrinėti ginčus, susijusius su ECB padarytos žalos atlyginimu pagal bendruosius valstybių narių teisės sistemoms būdingus principus.
- 43 Tiek, kiek ieškovai tvirtina, kad jiems padaryta žala kyla iš to, jog ECB priėmė ginčijamą nuomonę, Bendrasis Teismas turi jurisdikciją nagrinėti šį teiginį, remdamasis SESV 268 ir 340 straipsniais.
- 44 Tai, kad ECB mano, jog minėtą žalą padarė ne ginčijama nuomonė, bet Graikijos Respublikos ir kitų Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojų veiksmai, nepaneigia šios išvados.
- 45 Iš tiesų šis klausimas susijęs su Sąjungos deliktinės atsakomybės įgyvendinimui būtinų sąlygų nagrinėjimu, šiuo atveju – su faktinės aplinkybės, dėl kurios kyla atsakomybė, nustatymu, ir su priežastiniu ryšiu tarp šios faktinės aplinkybės ir tariamos žalos, kurie yra šio ieškinio nagrinėjimo iš esmės dalykas (šiuo klausimu žr. 1998 m. sausio 29 d. Sprendimo *Dubois et Fils / Taryba ir Komisija*, T-113/96, EU:T:1998:11, 34 punktą ir 2017 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Sotiropoulou ir kt. / Taryba*, T-531/14, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:297, 58–61 punktus).

- 46 Jei Bendrasis Teismas turėtų priėti prie išvados, kad tariamą žalą sukėlė ne ginčijama nuomonė, ši išvada nepakeistų nei šio ieškinio, kuriuo prašoma įpareigoti ECB atlyginti ieškovams žalą, dalyko apimties, nei Bendrojo Teismo jurisdikcijos jį nagrinėti. Tokiu atveju Bendrasis Teismas iš tiesų turi jurisdikciją nuspręsti, kad ECB neturi prisiimti atsakomybės už nagrinėjamą žalą, ir atmesti ieškinį kaip nepagrįstą.
- 47 Todėl reikia atmesti ECB argumentą, kad Bendrasis Teismas neturi jurisdikcijos priimti sprendimo dėl ieškovų nurodytos deliktinės atsakomybės.

Dėl deliktinės atsakomybės nebuvimo neturint teisės teikti teisiškai privalomus nurodymus

- 48 ECB mano, kad ieškovų ieškinys yra nepriimtinas, nes, teikdamas savo nuomonę pagal SESV 127 straipsnio 4 dalį ir 282 straipsnio 5 dalį, jis neįgyvendina įgaliojimų teikti teisiškai privalomus nurodymus. Todėl jis mano, kad dėl tokios nuomonės pateikimo negalėjo kilti jo deliktinė atsakomybė.
- 49 Grįsdamas šį teiginį ECB mano, kad iš suformuotos jurisprudencijos matyti, jog dėl Sąjungos institucijų ir nacionalinių valdžios institucijų bendradarbiavimo ar neįpareigojančios techninės pagalbos, kurią teikia Sąjungos institucijos, neturėtų kilti Sąjungos deliktinė atsakomybė privatiems asmenims. Ieškinys dėl žalos atlyginimo yra nepriimtinas, jei Sąjungos institucijos priemonė yra visiškai politinio pobūdžio. Be to, šiuo atveju Graikijos Respublika veikė visiškai nacionalinėje kompetencijos srityje. Galiausiai ECB ginčija, pirma, tai, kad naujausioje jurisprudencijoje pripažįstama, jog dėl Sąjungos institucijų neprivalomų teisės aktų gali kilti Sąjungos deliktinė atsakomybė, jei šie aktai lėmė neteisėtą nacionalinių valdžios institucijų elgesį, ir, antra, tai, kad jo nuomonės yra teisiškai privalomos valstybėms narėms.
- 50 Ieškovai ginčija šiuos argumentus.
- 51 Šiuo klausimu reikia priminti, kad ieškinys dėl žalos atlyginimo yra atskira teisių gynimo priemonė, kuri turi ypatingą paskirtį teisių gynimo priemonių sistemoje, ir jai keliamos įgyvendinimo sąlygos suformuluotos atsižvelgiant į jos specifinį tikslą. Ieškiniais dėl panaikinimo ir dėl neveikimo siekiama, kad būtų skirta sankcija už teisiškai privalomo akto neteisėtumą arba tokio akto nebuvimą, o ieškinio dėl žalos atlyginimo dalykas – prašymas atlyginti žalą, atsiradusią dėl Sąjungos institucijos ar organo neteisėto akto ar veiksmų (2015 m. spalio 7 d. Sprendimo *Accorinti ir kt. / ECB*, T-79/13, EU:T:2015:756, 61 punktas).
- 52 Pagal suformuotą jurisprudenciją dėl Sąjungos deliktinės atsakomybės už privatiems asmenims padarytą žalą dėl Sąjungos teisės pažeidimo, priskirtino Sąjungos institucijai ar organui, *mutatis mutandis* taikytiną ECB deliktinei atsakomybei pagal SESV 340 straipsnio trečią pastraipą, teisė į žalos atlyginimą pripažįstama, kai tenkinamos trys sąlygos: pažeista teisės norma siekiama suteikti teisių privatiems asmenims, pažeidimas yra pakankamai aiškus ir egzistuoja tiesioginis priežastinis ryšys tarp subjektui, kuris atliko veiksmus, tenkančios pareigos pažeidimo ir nukentėjusių asmenų patirtos žalos (šiuo klausimu žr. 2003 m. liepos 10 d. Sprendimo *Komisija / Fresh Marine*, C-472/00 P, EU:C:2003:399, 25 punktą ir 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Ombudsmenas / Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 49 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; 2017 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Ombudsmenas / Staelen*, C-337/15 P, EU:C:2017:256, 31 punktą).
- 53 Taigi tokia Sąjungos atsakomybė gali atsirasti tik institucijai padarius pažeidimą, kuris yra pakankamai aiškus. Lemiamas Sąjungos teisės pažeidimo pripažinimo pakankamai aiškiu kriterijus yra tai, ar Sąjungos institucija akivaizdžiai ir šiurkščiai pažeidė savo diskrecijos ribas (žr. 2000 m. liepos 4 d. Sprendimo *Bergaderm ir Goupil / Komisija*, C-352/98 P, EU:C:2000:361, 43 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2017 m. balandžio 4 d. Sprendimo *Ombudsmenas / Staelen*, C-337/15 P, EU:C:2017:256, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Tik jei šios institucijos ar organo diskrecija yra labai siaura arba ji (jis) iš viso jos neturi, pakankamai aiškaus pažeidimo buvimui įrodyti

gali pakakti paprasto Sąjungos teisės pažeidimo (žr. 2015 m. spalio 7 d. Sprendimo *Accorinti ir kt. / ECB*, T-79/13, EU:T:2015:756, 67 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Be to, pakankamai aiškaus teisės normos pažeidimo kriterijus gali būti taikomas tada, kai iškyla klausimas ne tik dėl individualaus akto, bet ir dėl individualaus neveikimo (šiuo klausimu žr. 2017 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Acquafarm / Komisija*, T-458/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:810, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 54 Todėl, siekiant nustatyti ar institucijai kyla deliktinė atsakomybė, reikia įvertinti jos veiksmus, dėl kurių kilo tariama žala (šiuo klausimu žr. 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Ombudsmenas / Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 60 punktą), arba šiuo atveju tai, ar ECB ginčijamos nuomonės priėmimas yra pakankamai aiškus Sąjungos teisės normos pažeidimas, dėl kurio atsirado ieškovų nurodyta žala.
- 55 Priešingai ieškiniui dėl panaikinimo, ieškinio dėl žalos atlyginimo priimtumas nepriklauso nuo to, ar aktas, dėl kurio atsirado tariama žala, turi sprendimo požymių ir ar jis privalomas. Bet kokie veiksmai, dėl kurių kilo žala, gali lemti deliktinę atsakomybę (šiuo klausimu žr. 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Ombudsmenas / Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 50–52 ir 60 punktus; dėl pareigos imtis veiksmų ar susilaikyti nuo jų pažeidimo taip pat žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB*, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 55–59, 67 ir 68 punktus; dėl pagrįstos nuomonės žr. 2009 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Arizmendi ir kt. / Taryba ir Komisija*, T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 ir T-484/04, EU:T:2009:530, 66–69 punktus; dėl individualaus neveikimo žr. 2017 m. lapkričio 16 d. Sprendimo *Acquafarm / Komisija*, T-458/16, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:810, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Iš tiesų, jei Sąjungos teismas negalėtų vertinti Sąjungos institucijos ar organo veiksmų teisėtumo, SESV 268 straipsnyje ir 340 straipsnio antroje bei trečioje pastraipose numatyta procedūra netektų savo veiksmingumo (šiuo klausimu žr. 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Ombudsmenas / Lamberts*, C-234/02 P, EU:C:2004:174, 61 punktą).
- 56 Todėl ECB neturėtų remtis jurisprudencija, suformuota iki 2004 m. kovo 23 d. Sprendimo *Ombudsmenas / Lamberts* (C-234/02 P, EU:C:2004:174, 31–94 punktai), kuriuo ieškinys dėl žalos atlyginimo buvo atmestas kaip nepriimtinas remiantis vieninteliu motyvu, kad nurodytas neteisėtumas buvo susijęs su teisinio poveikio neturinčiu aktu (1991 m. birželio 13 d. Nutarties *Sunzest / Komisija*, C-50/90, EU:C:1991:253, 17–20 punktai; 1991 m. spalio 4 d. Nutarties *Bosman / Komisija*, C-117/91, EU:C:1991:382, 20 punktas ir 1996 m. gruodžio 10 d. Nutarties *Söktas / Komisija*, T-75/96, EU:T:1996:183, 49 punktas). Todėl ieškinio dėl žalos atlyginimo, pareikšto dėl ECB nuomonės, priimtumas negali priklausyti nuo to, ar ši nuomonė buvo teisiškai privaloma, ar ne. Ieškinio dėl žalos atlyginimo pripažinimas nepriimtinu remiantis vien tuo, kad aktas, dėl kurio atsirado žala, nėra privalomas, prieštarautų šiam teisės gynimo būdo tikslui ir veiksmingumui.
- 57 Be to, tai, kad ginčijama nuomonė yra politinio pobūdžio ir kad ECB neprivalėjo priimti tokios nuomonės, neturi įtakos šio ieškinio priimtinumui. Institucijų turima diskrecija negali jų atleisti nuo pareigos veikti laikantis aukštesnės galios teisės normų, pavyzdžiui, Sutarties ar bendrųjų Sąjungos teisės principų, ir atitinkamos antrinės teisės. Todėl, kai šio akto teisėtumas ginčijamas ieškiniu dėl žalos atlyginimo, jis gali būti įvertintas atsižvelgiant į šiai institucijai tenkančias pareigas (2009 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Arizmendi ir kt. / Taryba ir Komisija*, T-440/03, T-121/04, T-171/04, T-208/04, T-365/04 ir T-484/04, EU:T:2009:530, 66 punktas). Galiausiai tai, kad ECB tvirtina, jog Graikijos Respublika veikė visiškai nacionalinėje kompetencijos srityje, nepaneigia aplinkybės, kad ieškovai šiuo atveju ginčija ECB veiksmus ir kad Bendrasis Teismas turi jurisdikciją nagrinėti šį kaltinimą iš esmės.
- 58 Todėl reikia atmesti ECB argumentą, kad ieškovų ieškinys yra nepriimtinas remiantis tuo, kad, priimdamas ginčijamą nuomonę, jis nevykdė įgaliojimų, leidžiančių duoti Graikijos Respublikai teisiškai privalomus nurodymus.

Dėl deliktinės atsakomybės dėl neveikimo nebuvimo nesant teisinės pareigos veikti

- 59 ECB tvirtina, kad ieškovų ieškinys yra nepriimtinas, nes dėl tariamo neveikimo jis nepažeidė pareigos veikti, dėl ko turėtų kilti jo deliktinė atsakomybė. Konkrečiai kalbant, jis nesutinka, kad turi pareigą saugoti ieškovų teisę į nuosavybę dėl toliau nurodytų motyvų. Pirma, remiantis SESV 127 straipsnio 4 dalimi, siejama su SESV 288 straipsnio 5 dalimi, ECB pateiktos nuomonės nėra teisiškai privalomos. Kadangi valstybės narės nėra saistomos šių nuomonių, ECB šiuo teisės aktu neturėtų užtikrinti veiksmingos ieškovų pagrindinių teisių apsaugos. Be to, pagal tas pačias nuostatas jis neprivalo skelbti nuomonių. Antra, ECB pažymi, kad pagal ESS 17 straipsnio 1 dalį jis neturi pareigos remti Sąjungos bendrąjį interesą ir vykdyti Sąjungos teisės taikymo priežiūrą. ECB teigimu, jo konsultavimosi ir ginčijamos nuomonės pateikimo tikslas nebuvo nustatyti, ar pats PSI yra pageidautinas, ar ne, bet buvo susijęs su techninėmis BVS, taikytinų Graikijos skolos vertybiniais popieriais, nustatymo detalėmis. Trečia, nei Graikijos Respublikai, nei pagal analogiją ECB nėra nustatyta kokia nors pareiga saugoti ieškovų investicijas ir nuosavybę.
- 60 Ieškovai ginčija šį vertinimą.
- 61 Atsižvelgiant į šiuos argumentus reikia konstatuoti, kad klausimas, ar ECB galėjo būti patrauktas atsakomybėn, ar ne už tai, kad ginčijamoje nuomonėje neinformavo Graikijos Respublikos apie galimus pažeidimus, susijusius su Įstatymo Nr. 4050/2012 projektu, motyvuojant tuo, kad jis neturėjo pareigos veikti, yra klausimas, susijęs su ieškinio dėl žalos atlyginimo esme, bet ne su jo priimtinumu.
- 62 Klausimas, ar ECB padarė pažeidimą, kai neįspėjo Graikijos Respublikos apie tariamai neteisėtą jos Įstatymo Nr. 4050/2012 projekto pobūdį, susijęs su sąlyga dėl pakankamai aiškaus ECB padaryto teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, pažeidimo, padaryto dėl tokio neveikimo.
- 63 Todėl reikia atmesti ECB teiginį, kad ieškovų ieškinys yra nepriimtinas dėl teisinės pareigos veikti ir deliktinės atsakomybės už neveikimą nebuvimo.

Dėl esmės

Pirminės pastabos

- 64 Ieškovų teigimu, ECB, vykdydamas visą savo veiklą, privalo laikytis pagrindinių teisių, todėl jis nuomonėje dėl valstybės narės įstatymo projekto privalo nurodyti pagrindinių teisių pažeidimus, susijusius su numatomo įstatymo priėmimu ir įgyvendinimu. Šiuo atveju ieškovai mano, kad ECB ginčijamoje nuomonėje vis dėlto nenurodė, kad Įstatymu Nr. 4050/2012 pažeidžiamas, pirma, principas *pacta sunt servanda*, antra, Chartijos 17 straipsnio 1 ir 2 dalys, trečia, SESV 63 straipsnis ir, ketvirta, SESV 124 straipsnis. Dėl šio neveikimo atsirado žala, kurios suma F. Steinhoff siekia 314 000 eurų, E. Filbry – 54 950 eurų, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg* – 2 355 000 eurų, W. Bäcker – 303 795 eurus, o *EMB Consulting* – 750 460 eurų.
- 65 ECB mano, kad šiuo atveju nėra įvykdyta jokia sąlyga, būtina jo deliktinei atsakomybei kilti.
- 66 Prieš pradėdant nagrinėti kiekvieną iš šių tariamų pažeidimų ir priežastinių ryšių tarp šių pažeidimų ir tariamų nuostolių, reikia priminti, kad ECB deliktinė atsakomybė, numatyta SESV 340 straipsnio trečiojo pastraipoje, suponuoja trijų kumuliacinių sąlygų buvimą, t. y. pažeista teisės norma turi būti suteikiama teisių privatiems asmenims, o pažeidimas turi būti pakankamai aiškus, turi būti nustatytas nuostolių realumas ir, galiausiai, turi būti tiesioginis priežastinis ryšys tarp aktą priėmusio subjekto pareigos pažeidimo ir atitinkamų asmenų patirtų nuostolių (žr. šio sprendimo 52–54 punktus).

- 67 Be to, reikia priminti ECB kompetencijos pateikti nuomonę apimtį.
- 68 SESV 127 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad su ECB konsultuojasi nacionalinės institucijos dėl bet kurios teisės nuostatos, priklausančios jo kompetencijai, projekto, laikantis Europos Sąjungos Tarybos nustatytų apribojimų ir sąlygų. Be to, SESV 282 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad su ECB jo įgaliojimams priklausančiose srityse konsultuojamasi dėl visų Sąjungos aktų projektų ir dėl visų projektų, susijusių su reglamentavimu nacionaliniu lygiu, ir jis gali pateikti nuomonę.
- 69 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos Centrinio Banku teisės akto projekto nuostatų klausimais (OL L 189, 1998, p. 42; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 446) 3 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad valstybių narių valdžios institucijoms nustatytas įpareigojimas konsultuotis su ECB neturi pažeisti jų atsakomybės tokių nuostatų reguliuojamais klausimais ir kad valstybės narės turi konsultuotis su ECB dėl bet kurio teisės akto projekto nuostatų jo kompetencijai priklausančiais klausimais. Be to, Sprendimo 98/415 6 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad ECB konsultavimas neturi pernelyg užtęsti teisės aktų nuostatų priėmimo procedūrų valstybėse narėse ir kad terminai, per kuriuos ECB turi pareikšti savo nuomonę, turi sudaryti sąlygas ECB išnagrinėti jam pateiktus tekstus taip atidžiai, kaip reikalaujama.
- 70 Šių konstatuojamųjų dalių turinys atspindi Sprendimo 98/415 nuostatose. Pagal Sprendimo 98/415 2 straipsnį valstybių narių valdžios institucijos, laikydamosi SESV, konsultuojasi su ECB dėl bet kurio teisės akto projekto nuostatų jo kompetencijai priklausančiais klausimais, ypač dėl valiutos klausimų, mokėjimo priemonių, nacionalinių centrinių bankų, pinigų, finansų, bankininkystės, mokėjimo sistemų ir mokėjimų balanso statistinių duomenų rinkimo, rengimo ir paskirstymo, mokėjimo ir atsiskaitymo sistemų, taisyklių, taikomų finansų institucijoms tiek, kiek jos daro esminę įtaką finansų institucijų ir rinkų stabilumui. Be to, Sprendimo 98/415 4 straipsnyje nustatyta, kad visos valstybės narės užtikrina, jog su ECB būtų konsultuojamasi reikiamame etape, taip sudarant galimybę teisės akto projekto nuostatas pradėjusiai rengti institucijai atsižvelgti į ECB nuomonę prieš priimančią sprendimą dėl nuostatos esmės, ir kad apie ECB pateiktą nuomonę būtų pranešta institucijai, kuri turi priimti atitinkamas nuostatas, jei ši institucija nėra minėtas teisės akto projekto nuostatas parengusi institucija.
- 71 Visų pirma iš šių nuostatų matyti, kad ECB nuomonė nėra privaloma nacionalinėms valdžios institucijoms. Iš tiesų pagal Sprendimo 98/415 3 konstatuojamąją dalį ir 4 straipsnį nacionalinės valdžios institucijos turi tik atsižvelgti į šias nuomones ir jos nekenkia šių institucijų uždaviniams srityse, kurios yra nagrinėjamų projektų tikslas. Iš to darytina išvada, kad nors pareigos konsultuotis su ECB laikymasis reikalauja, jog nacionalinės valdžios institucijos galėtų veiksmingai sužinoti jo požiūrį, jos jo neprivalo laikytis. Jei teisės aktų leidėjo ketinimas buvo nustatyti teisiškai privalomą ECB įsikišimą, atsižvelgiant į jo turinį, jam būtų suteiktas įgaliojimas išduoti leidimą, bet ne pateikti nuomonę. Konstatavimas, kad ECB nuomonė nėra privaloma nacionalinėms valdžios institucijoms dėl šio sprendimo 55 punkte nurodytų motyvų, *a priori* negali paneigti to, kad dėl šios nuomonės gali kilti ECB atsakomybė.
- 72 Antra, reikia konstatuoti, kad ECB, teikdamas savo nuomones, turi plačią diskreciją. Šiuo klausimu jau buvo nuspręsta, kad SESV 127 ir 282 straipsniais, taip pat Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) statuto 18 straipsniu ECB suteikiama plati diskrecija, kuria naudodamasis jis atlieka sudėtingus ekonominio ir socialinio pobūdžio vertinimus ir susiduria su situacijomis, kurias reikia greitai įvertinti; tokius vertinimus jis turi atlikti Eurosistemos ar net visos Sąjungos lygmeniu. Konkrečiai kalbant, buvo nuspręsta, kad įgyvendindamas tokią diskreciją ECB privalo, viena vertus, numatyti ir įvertinti sudėtingo ir neaiškaus pobūdžio ekonomines perspektyvas, kaip antai pasikeitimus kapitalo rinkose, pinigų atsargų ir infliacijos normos pokyčius, kurie turi įtakos tinkamam Eurosistemos ir mokėjimų bei kredito sistemų veikimui, ir, kita vertus, imtis politinio, ekonominio ir socialinio pobūdžio sprendimų, kurie reikalauja ieškoti SESV 127 straipsnio 1 dalyje nurodytų atskirų tikslų, iš kurių svarbiausias yra kainų stabilumo išlaikymas, pusiausvyros ir šiuos tikslus suderinti (šiuo klausimu žr.

2017 m. sausio 24 d. Sprendimo *Nausicaa Anadyomène ir Banque d'escompte / ECB*, T-749/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:21, 70 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir generalinio advokato P. Cruz Villalón išvados byloje *Gauweiler ir kt.*, C-62/14, EU:C:2015:7, 111 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 73 Todėl ECB turima plati diskrecija teikiant nuomones reiškia, kad jo deliktinė atsakomybė gali kilti tik dėl akivaizdaus ir sunkaus šios diskrecijos ribų pažeidimo (žr. šio sprendimo 53 ir 72 punktuose nurodytą jurisprudenciją).

Dėl „principo pacta sunt servanda“ pažeidimo

- 74 Ieškovų teigimu, Graikijos Respublika negalėjo Įstatymu Nr. 4050/2012 pagrįstai nustatyti esamų skolos vertybinių popierių sąlygų peržiūrėjimo išlygų. Tarptautinės teisės principas *pacta sunt servanda*, kuris įtvirtintas 1969 m. gegužės 23 d. Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės, prie kurios yra prisijungusi Graikijos Respublika, 26 straipsnyje ir kurį yra pripažinęs *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas, Vokietija) ir Teisingumo Teismas, tam prieštarauja. Todėl ieškovai mano, kad ECB ginčijamoje nuomonėje turėjo pripažinti, kad Graikijos Respublika, priimdama įstatymą, kuriame būtų numatytas privalomas Graikijos skolos vertybinių popierių keitimas privatiems kreditoriams, kurie nesutinka su šiuo keitimu, pažeistų minėtą principą. Tai, kad ECB to nepadarė, yra jo pareigoms prieštaraujantis neveikimas.
- 75 Be to, ieškovai ginčija, kad Graikijos Respublika šiuo atveju galėjo remtis principu *rebus sic stantibus*, siekdama pateisinti jų sutartinių teisių pakeitimą. Grįsdami šį argumentą ieškovai pažymi, pirma, kad ginčijami skolos vertybiniai popieriai buvo išleisti tuo metu, kai tarptautinė pinigų bendrija jau buvo vieningai nusprendusi reikalauti valstybės skolos vertybiniais popieriais taikyti BVS. Antra, nepaisant ieškovų prašymų Graikijos Respublika sąmoningai atsisakė taikyti BVS išleisdama ginčijamus skolos vertybinius popierius. Trečia, 2003 m. balandžio mėn. valstybės narės susitarė dėl būtinybės tarptautinių obligacijų emisijoms taikyti BVS (žr. 2004 m. lapkričio 12 d. Ekonomikos ir finansų komiteto ataskaitos ECFIN / CEFCPE (2004) REP 50483 *final* 1 priedo p. 7), o 2003 m. rugsėjo mėn. Ekonomikos ir finansų komitetas patvirtino pagrindines išlygas, kurios, kaip teigiama, bus taikomos obligacijų emisiją reguliuojančiomis sąlygomis. Ketvirta, nuo 2004 m. lapkričio mėn. „G 20 valstybių centrinių bankų valdytojai“ rekomendavo įtraukti BVS į obligacijų emisijos sutartis tam, kad būtų palengvintas daugumos sprendimų įgyvendinimas (žr. 2004 m. spalio 26 d. Rekomendaciją „Report to the EFC-Implementation of the ES commitment on Collective Action Clauses in documentation of International Debt Issuance“). Penkta, baimė, kad BVS gali lemti didesnius rizikos priedus ir taip padidinti valstybės finansavimo išlaidas, nebuvo patvirtinta 2003 m. tyrime, kurį atliko A. Richards ir M. Gugliatti („The Use of Collective Action Clauses in New York Law Bonds of Sovereign Borrowers“, *Journal of International Law*, 2004, p. 815 ir paskesni; A. Szodruch, „Staateninsolvenz und private Gläubiger“, *BWV Verlag*, 2008, p. 226). Todėl ieškovai mano, kad nors Graikijos Respublika nusprendė į Graikijos skolos vertybinius popierius neįtraukti BVS, nepaisant to, kad ši diskusija dėl jų įtraukimo į valstybės skolos vertybinius popierius vyko, ji, remdamasi prievarta, negali vykdyti restruktūrizavimo, kai pasikeičia aplinkybės, kurias, kaip manoma, visiškai atitinka BVS.
- 76 ECB prieštarauja šiems teiginiams. Jis visų pirma mano, kad ginčijamoje nuomonėje neprivalėjo nurodyti galimo principo *pacta sunt servanda* pažeidimo Įstatymu Nr. 4050/2012, kad jis pats negalėjo pažeisti minėto principo ir, galiausiai, kad minėtas principas nebuvo pažeistas dėl principo *rebus sic stantibus* taikymo.
- 77 Kaip priminta šio sprendimo 52 punkte, ECB deliktinė atsakomybė gali kilti tik dėl pakankamai aiškaus privatiems asmenims teisių suteikiančios teisės normos pažeidimo. Siekiant užtikrinti sąlygos, susijusios su teisės normos, suteikiančios teisių privatiems asmenims, pažeidimu, veiksmingumą, reikia, kad nurodytos normos teikiama apsauga būtų veiksminga ją nurodžiusiam asmeniui, taigi kad šis asmuo būtų vienas iš asmenų, kuriems atitinkama norma suteikia teisių. Žalos atlyginimo pagrindas negali

būti pripažinta norma, kuria nuo neteisėtų veiksmų saugomas ne juos nurodęs, bet kitas asmuo (šiuo klausimu žr. 2005 m. spalio 19 d. Sprendimo *Cofradía de pescadores „San Pedro de Bermeo“ ir kt. / Taryba*, T-415/03, EU:T:2005:365, 96 punktą ir 2015 m. gruodžio 3 d. Sprendimo *CN / Parlamentas*, T-343/13, EU:T:2015:926, 86 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 78 Šiuo atveju, ieškovams įsigijus ginčijamus skolos vertybinius popierius, kuriuos išleido ir garantavo Graikijos Respublika, buvo sukurti sutartiniai santykiai tarp jų ir Graikijos Respublikos. Šių sutartinių santykių nereglamentuoja Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 26 straipsnyje įtvirtintas principas *pacta sunt servanda*. Pagal šios konvencijos 1 straipsnį ji taikoma tik sutartims tarp valstybių. Todėl Vienos konvencijos dėl tarptautinių sutarčių teisės 26 straipsnis nėra teisės norma, suteikianti teisių ieškovams.
- 79 Teisingumo Teismas nusprendė, kad principas *pacta sunt servanda* yra pagrindinis bet kurios teisės sistemos principas (1998 m. birželio 16 d. Sprendimo *Racke*, C-162/96, EU:C:1998:293, 49 punktas). Taigi, principas *pacta sunt servanda* taip pat yra bendrasis Sąjungos teisės principas, taikytinas sutartims, kuriose numatyta, kad tinkamai sudaryta sutartis įpareigoja juos sudariusius asmenis (šiuo klausimu žr. generalinės advokatės V. Trstenjak išvados byloje *Dominguez*, C-282/10, EU:C:2011:559, 96 punktą ir generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Pujante Rivera*, C-422/14, EU:C:2015:544, 55 punktą).
- 80 Vis dėlto sutarties šalių teisės ir pareigos iš principo saisto tik šias šalis. Sutarčių teisės bendrieji principai, kaip antai principas *pacta sunt servanda*, nepaneigia šios apimties, susijusios su sutarties šalies turimomis teisėmis.
- 81 Be to, ECB nuomonių gavėjai nėra privatūs asmenys ir jų pagrindinis tikslas nėra sutartiniai santykiai tarp privataus asmens ir valstybės narės šiai valstybei narei išleidus skolos vertybinių popierių. Iš tiesų pagal Sprendimo 98/415 2 straipsnį ECB nuomonės skirtos valstybių narių institucijoms, privalančioms konsultuotis su ECB, bet ne privatiems asmenims. Be to, ECB kompetencijos pateikti nuomonės tikslas nėra įvertinti sutarties šalių teises ir pareigas, bet ji siejama su jo pagrindiniais uždaviniais pinigų politikos srityje ir yra, be kita ko, susijusi su jo pareiga palaikyti kainų stabilumą, kaip tai suprantama pagal SESV 127 straipsnio 1 ir 2 dalis.
- 82 Todėl, kai, kaip šiuo atveju, su ECB konsultuojasi Graikijos Respublika dėl teisės akto, susijusio su nacionaliniais bankais ir finansų įstaigoms taikytinomis taisyklėmis, jei jos turi didelę įtaką šių įstaigų stabilumui ir finansų rinkoms, projekto, jis neprivalo išdėstyti nuomonės dėl to, ar ši valstybė narė laikosi bendrojo sutarčių teisės principo *pacta sunt servanda* valstybės skolos vertybinių popierių turėtojų atžvilgiu.
- 83 Taigi, ECB kompetencija pateikti nuomonę nesuteikia ieškovams teisės į tai, kad ši institucija pripažintų sutartinių teisių, kurias jie, pasirašę Graikijos išleistus ir garantuotus skolos vertybinius popierius, turi Graikijos Respublikos atžvilgiu, pažeidimą. Kadangi ieškovai neturi teisės į tai, kad ECB nuspręstų dėl šio klausimo, ECB negali būti pripažintas padaręs pažeidimą, kai jis ginčijamoje nuomonėje neišdėstė pozicijos dėl principo *pacta sunt servanda* laikymosi Graikijos Respublikai pateikus prašymą dėl konsultacijos.
- 84 Bet kuriuo atveju nebuvo įrodyta, kad Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimas lėmė principo *pacta sunt servanda* pažeidimą. Iš tiesų investicijos į valstybės skolos vertybinius popierius negali išvengti žalos turtui rizikos, net jei šiuos vertybinius popierius reglamentuojanti teisė nenumato galimybės prieš jų termino pabaigą persvarstyti tam tikrus klausimus, kaip antai jų nominaliąją vertę, sukauptas palūkanas ir jų terminą. Kaip nurodė *Symvoulio tis Epikrateias* (Valstybės Taryba, Graikija), šią riziką lemia, be kita ko, didelis laiko tarpas, praėjęs nuo skolos vertybinių popierių emisijos, per kurią nenumatytos aplinkybės gali žymiai apriboti ar net pašalinti valstybės, šių vertybinių popierių emitentės ar garanto davėjos, finansinius pajėgumus. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) nusprendė, kad jei kyla tokių nenumatytų aplinkybių, kaip šiuo atveju Graikijos valstybės skolos

krizė, valstybė emitentė turi teisę bandyti suderėti kitas sąlygas, remdamasi principu *rebus sic stantibus* (žr. *Symvoulio tis Epikrateias* (Valstybės Taryba) sprendimą, kurio santrauka pateikta 2016 m. liepos 21 d. EŽTT Sprendimo *Mamatas ir kt. prieš Graikiją*, CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, 29 punkte).

- 85 Todėl ieškovai klaidingai teigia, kad ECB padarė pažeidimą, dėl kurio gali kilti jo deliktinė atsakomybė, nes ginčijamoje nuomonėje neįspėjo apie principo *pacta sunt servanda* pažeidimą, kurį lemia Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimas jų atžvilgiu.

Dėl Chartijos 17 straipsnio 1 ir 2 dalių pažeidimo

- 86 Ieškovai mano, kad ECB ginčijamoje nuomonėje turėjo pripažinti, kad Graikijos Respublika, patvirtinusi Įstatymo Nr. 4050/2010 projektą, susidurtų su pavojumi, tapačiu užsienyje įsisteigusių ir savo sutikimo nedavusių kreditorių teisių atėmimui. Tai, kad jis to nepadarė, yra jo pareigoms prieštaraujantis neveikimas.
- 87 Grįsdami šį pagrindą ieškovai primena, kad Įstatymo Nr. 4050/2010 tikslas buvo priversti privačius kreditorius, kurie akivaizdžiai atsisakė pritarti restruktūrizavimui, prisidėti prie Graikijos valstybės skolos sumažinimo *a posteriori* nustatant BVS.
- 88 Antra, ieškovai mano, kad Graikijos skolos vertybiniai popieriai priskirtini Chartijos 17 straipsniu saugomos nuosavybės sąvokai. Šie vertybiniai popieriai užtikrinti skoliniais įsipareigojimais, kurių pagal nacionalinę teisę pakanka, kad būtų galima pasinaudoti šia apsauga. Iš tiesų, ieškovų teigimu, Graikijos valstybės nemokumas negalėjo būti teisiškai numatytas, o šie skolos vertybiniai popieriai buvo laikomi patikimais, visų pirma dėl to, kad juose nebuvo peržiūros išlygos. Be to, jie buvo laikomi patikimais remiantis 2006 m. gruodžio 14 d. *Solvabilitätsverordnung* (Nemokumo reglamentas; BGBI. 2006-1, p. 2926; žr., be kita ko, Nemokumo reglamento 26 straipsnio 2 punkto b papunktį), nepaisant to, kad reitingų agentūros sumažino Graikijos Respublikos reitingą ir kad sumažėjo Graikijos skolos vertybinių popierių kursas, nes juos reikėjo priskirti „centrinės valdžios“ kategorijai, kadangi juos išpirkti privalėjo užsienio vyriausybė ar centrinis bankas. Pastarąjį aspektą patvirtina 1997 m. kovo 14 d. *nomós 2469, Periorismós kai veltíosi tis apotelesmatikótitas ton kratikón dapanón kai álles diatáxeis* (Įstatymas Nr. 2469/1997 dėl valstybės išlaidų ribų ir veiksmingumo pagerinimo, FEK A' 38/14.3.1997, p. 592) 15 straipsnis. Kadangi nuosavybės apsaugai taikytini Teisingumo Teismo jurisprudencijoje pripažinti Sąjungos bendrieji teisės principai, ieškovai mano, kad jiems taikoma nuosavybės apsauga, kiek tai susiję su valstybės skolos vertybiniais popieriais.
- 89 Trečia, ieškovai teigia, kad pavojus jų teisei į nuosavybę kyla iš viešosios valdžios aktų. Ieškovų teigimu, 2014 m. kovo 22 d. Sprendime *Symvoulio tis Epikrateias* (Nr. 1117/2014) *Symvoulio tis Epikrateias* (Valstybės Taryba) visą Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo procedūrą kvalifikavo kaip paslėptą viešosios valdžios veiksmą.
- 90 Ketvirta, ieškovai mano, kad teisingu nuostolių atlyginimu per protingą terminą negali būti laikomas, pirma, 15 % anksčiau dviejų EFSF išleistų obligacijų forma turėtų skolos vertybinių popierių nominaliosios vertės gavimas ir, antra, dėl 31,5 % likusios sumokėti minėtų vertybinių popierių dalies – padengimas naujais skolos vertybiniais popieriais, išleistais Graikijos Respublikos taikant BVS, o tai lemia, kad šių vertybinių popierių emisijos sąlygos prireikus gali būti vėliau pakeistos kreditorių nenaudai, *a priori* to teisiškai neginčijus, o jų terminas pasibaigtų 2022–2042 m. laikotarpiu. Ieškovai nurodo, kad prisideda sunkinanti aplinkybė, jog ekonominiu požiūriu skolinių įsipareigojimų sumažinimas siekė ne 46,5 %, bet 78,5 %, kaip tai konstatavo *Symvoulio tis Epikrateias* (Valstybės Taryba) 2014 m. kovo 22 d. sprendime, atsižvelgiant į tai, kad buvo pervestos mažesnės palūkanos ir kad, be to, vertybinių popierių, perleistų vykdant privalomą keitimą, terminas sueina tik 2022–2042 m. laikotarpiu, išskyrus EFSF obligacijas, kurių terminas jau suejo 2013 ir 2014 m. Šis Graikijos valstybės vertinimas visiškai atitinka reitingų agentūros *Moddy's* vertinimą.

- 91 Todėl ieškovai mano, kad dėl Įstatymo Nr. 4050/2010 priėmimo kilo pavojus, tapatus teisių atėmimui jų atžvilgiu. Toks aiškinimas atitinka veiksmingos teisinės apsaugos reikalavimą, kaip nurodė EŽTT savo 1982 m. rugsėjo 23 d. Sprendime *Sporrong ir Lönnroth prieš Švediją* (CE:ECHR:1982:0923JUD 000715175, 63 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija), kuris yra taip pat lemiamas Chartijos 17 straipsnį aiškinant atsižvelgiant į jos 52 straipsnio 3 dalies pirmąjį sakinį.
- 92 Galiausiai ieškovai mano, kad 2016 m. liepos 21 d. EŽTT sprendimas *Mamatras ir kt. prieš Graikiją* (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614) nėra reikšmingas, nes jame nagrinėjamas ne užsienio privačių kreditorių, kurie nėra įsisteigę Graikijoje, teisių atėmimas, ir kad tik dėl šios priežasties pavojaus proporcingumo kriterijai turi būti vertinami kitaip nei tuomet, kai viešoji valdžia kelia pavojų jos pačios piliečių nuosavybei. Be to, tame sprendime, vertindamas žalos apskaičiavimo proporcingumą, EŽTT rėmėsi 46,5 % nominaliąja verte, gauta atlikus keitimą, o ne 78,5 % faktiniu ekonominės vertės pradimu.
- 93 ECB ginčija ieškovų pateiktus kaltinimus. Jis mano, pirma, kad nurodyti kaltinimai turi būti pateikti Graikijos Respublikai, nes PSI buvo parengtas ir priimtas vien Graikijos valdžios institucijų, ir, antra, kad ieškovų teisės į nuosavybę nebuvo pažeistos, nes šių teisių apribojimai buvo būtini ir pateisinami Sąjungos pripažįstamais bendro intereso pagrindais.
- 94 Atsižvelgiant į šiuos argumentus reikia priminti, kad pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį kiekvienas turi teisę valdyti teisėtai įgytą nuosavybę, ja naudotis, disponuoti ir palikti paveldėtojams. Nuosavybė negali būti atimta, išskyrus atvejus, kai tai yra būtina visuomenės poreikiams ir tik įstatymo nustatytais atvejais bei sąlygomis laiku ir teisingai už ją atlyginant. Nuosavybės naudojimą gali reglamentuoti įstatymai, kiek tai būtina atsižvelgiant į bendruosius interesus.
- 95 Be to, remiantis Chartijos 51 straipsniu jos nuostatos skirtos, be kita ko, Sąjungos institucijoms, tarp jų – ECB (žr. ESS 13 straipsnį), kurios turi gerbti teises, laikytis principų ir skatinti jų taikymą.
- 96 Chartijos 17 straipsnio 1 dalyje skelbiama teisė į nuosavybę yra pagrindinė teisė Sąjungos teisėje (žr. 2013 m. liepos 18 d. Sprendimo *Schindler Holding ir kt. / Komisija*, C-501/11 P, EU:C:2013:522, 124 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), kurios laikymasis yra Sąjungos aktų teisėtumo sąlyga (šiuo klausimu žr. 2008 m. rugsėjo 3 d. Sprendimo *Kadi ir Al Barakaat International Foundation / Taryba ir Komisija*, C-402/05 P ir C-415/05 P, EU:C:2008:461, 284 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Be to, ši nuostata, kurioje įtvirtinta kiekvieno asmens teisė naudotis teisėtai įgyto turto nuosavybe, yra teisės norma, kuria siekiama suteikti teisių privatiems asmenims (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB*, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 66 punktą).
- 97 Iš to darytina išvada, kad iš principo dėl pakankamai aiškaus ECB padaryto Chartijos 17 straipsnio 1 dalies pažeidimo gali kilti ECB deliktinė nuosavybė pagal SESV 340 straipsnio trečią pastraipą.
- 98 Be to, pagrindinis šios taisyklės požymis saugoti privačius asmenis ir atitinkama ECB pareiga skatinti jos laikymąsi reiškia, kad šie privatūs asmenys turi teisę tikėtis, kad jis praneš apie tokios taisyklės pažeidimą įgyvendindamas savo įgaliojimus. Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad Europos stabilumo mechanizmo suteiktos finansinės pagalbos Kipro Respublikai kontekste jau buvo nuspręsta, kad Europos Komisija galėjo pažeisti Chartijos 17 straipsnio 1 dalį ne tik aktyviais, bet ir „pasyviais“ veiksmais ar net nesiėmimu priemonės, dėl kurios yra speciali jai tenkanti pareiga (šiuo klausimu žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB*, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 57, 59 ir 66–75 punktus). Be to, ECB pripažintas ypatingas statusas Sutartyse įtvirtintoje institucijų sistemoje neatleidžia jo nuo pareigos prisidėti prie ESS 2, 3 ir 6 straipsniuose įtvirtintų Sąjungos tikslų įgyvendinimo (šiuo klausimu žr. 2003 m. liepos 10 d. Sprendimo *Komisija / ECB*, C-11/00, EU:C:2003:395, 91 punktą).

- 99 Vis dėlto taip pat reikia priminti, kad teisė į nuosavybę, užtikrinama Chartijos 17 straipsnio 1 dalimi, nėra absoliuti teisė, ir gali būti nustatyti naudojimosi ja apribojimai, pagrįsti Sąjungos siekiamais bendrojo intereso tikslais (žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB*, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 69 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 100 Todėl, kaip matyti iš Chartijos 52 straipsnio 1 dalies, gali būti taikomi naudojimosi teise į nuosavybę apribojimai, tačiau tik tuo atveju, kai jie tikrai atitinka siekiamus bendrojo intereso tikslus ir siekiamų tikslų atžvilgiu nėra neproporcingas bei neleistinas kišimasis, sudarantis grėsmę pačios garantuojamos teisės esmei (žr. 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Ledra Advertising ir kt. / Komisija ir ECB*, C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 70 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 101 Šiuo atveju neginčijama, kad Įstatymas Nr. 4050/2012, kuris buvo ginčijamos nuomonės dalykas, leido sumažinti ieškovų turimų ginčijamų skolos vertybinių popierių nominaliąją vertę ir todėl jų teisę į minėtos vertės padengimą tuo momentu, kai turėjo sueiti šių vertybinių popierių terminas.
- 102 Iš tiesų, skolos vertybiniai popieriai, kurių terminas suėjo, iš principo turi būti kompensuoti pagal jų nominaliąją vertę. Todėl ieškovai, suėjęs jų vertybinių popierių terminui, iš principo turėjo piniginių reikalavimą Graikijos valstybei, kurio suma buvo tapati vertybinių popierių nominaliajai vertei. Priėmus Įstatymą Nr. 4050/2012 šios sąlygos buvo pakeistos nustatant BVS. Kaip nurodyta šio sprendimo 18 punkte, jos buvo taikomos tam tikriems Graikijos skolos vertybiniais popieriams ir konkrečiai numatė galimybę pakeisti juos reglamentuojančias sąlygas sutartimi, sudaryta tarp Graikijos valstybės ir Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojų daugumos, atstovaujančios ne mažiau kaip dviem trečdaliams aptariamų vertybinių popierių nominaliosios vertės. Pagal atitinkamas minėto įstatymo nuostatas pakeitimai, padaryti sudarius tokį susitarimą, tampa teisiškai privalomi visiems Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojams, įskatinat ir tuos, kurie nesutiko su siūlomu pakeitimu.
- 103 Todėl Įstatymas Nr. 4050/2012 leido priversti Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojus dalyvauti sumažinant Graikijos valstybės skolą sumažinant minėtų vertybinių popierių vertę nuo to momento, kai dėl šio sumažinimo pritarė jų turėtojų dauguma. Todėl šiuo įstatymu buvo pakeistos Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojų teisės, nepaisant peržiūrėjimo išlygų jų emisiją reglamentuojančiose sąlygose nebuvimo.
- 104 Priėmus šį įstatymą Graikijos valdžios institucijos paskelbė PSI poveikį sumažinant Graikijos valstybės skolą ir pasiūlė atitinkamiems skolos vertybinių popierių turėtojams dalyvauti vertybinių popierių keitimo procedūroje. Kadangi kvorumas ir dauguma, būtini numatytam vertybinių popierių keitimui atlikti, buvo pasiekti, visų Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojų, įskaitant tuos, kurie nesutiko su šiuo keitimu, vertybiniai popieriai buvo pakeisti taikant Įstatymą Nr. 4050/2012, taigi jų vertė sumažėjo.
- 105 Nors dėl Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimo kilo pavojus ieškovų teisei į nuosavybę, reikia konstatuoti, kad minėtas įstatymas atitinka bendrojo intereso tikslus, tarp kurių yra siekis užtikrinti visos euro zonos bankų sistemos stabilumą. Iš tiesų, nerestruktūrizavus Graikijos valstybės skolos kiltų, pirma, didelis pavojus dėl to laiko ekonominės situacijos pablogėjimo ar net galimo Graikijos Respublikos, kurios galbūt negalėtų išpirkti obligacijų kaip užstato atliekant Eurosistemos kredito operacijas gali nepriimti ECB ir nacionaliniai centriniai bankai, nemokumo ir, antra, pavojus, kuris dėl tokių pasikeitimų galėjo kilti finansų sistemos stabilumui ir visos Eurosistemos veikimui.
- 106 Tiek EŽTT, tiek Teisingumo Teismas yra pripažinę šiuos bendrojo intereso tikslus. 2016 m. liepos 21 d. Sprendime *Mamatas ir kt. prieš Graikiją* (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, 103 punktas) EŽTT, išnagrinėjęs teisės į nuosavybę paisymą sumažinus Graikijos skolos vertybinių popierių vertę taikant Įstatymą Nr. 4050/2012, nusprendė, kad Graikijos Respublika galėjo teisėtai imtis priemonių siekdama ekonominio stabilumo išlaikymo ir skolos restruktūrizavimo tikslų, atsižvelgiant į visuomenės bendrąjį interesą. Be to, 2016 m. rugsėjo 20 d. Sprendime *Ledra Advertising ir kt. /*

Komisija ir ECB (C-8/15 P–C-10/15 P, EU:C:2016:701, 71 punktas), susijusiam su Kipro valstybės skola, Teisingumo Teismas nusprendė, kad užtikrinti visos euro zonos bankų sistemos stabilumą buvo bendrojo intereso tikslas, kurio siekė Sąjunga.

- 107 Dėl klausimo, ar ieškovų turimų ginčijamų skolos vertybinių popierių vertės sumažinimas siekiamo tikslo atžvilgiu nebuvo nepamatuotas ir neleistas išikišimas, kuris kėlė pavojų pačiai taip garantuojamos teisės esmei, reikia priminti tai, kas nurodyta toliau.
- 108 Visų pirma, kaip jau yra nusprendęs Bendrasis Teismas, kiekvienam kreditoriui tenka skolininko, įskaitant valstybę, nemokumo rizika. Investuotojo atliekamas valstybės skolos priemonių pirkimas pagal apibrėžimą yra sandoris, dėl kurio kyla tam tikra finansinė rizika, nes jis priklauso nuo atsitiktinumų, susijusių su kapitalo rinkų pokyčiais. Be to, ieškovai turėjo žinoti, kad Graikijos skolos vertybinių popierių pirkimas buvo rizikingas net prieš prasidedant finansų krizei, nes Graikijos valstybė emitentė jau buvo labai išiskolinusi ir turėjo didelį deficitą (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 7 d. Sprendimo *Accorinti ir kt. / ECB*, T-79/13, EU:T:2015:756, 82 ir 121 punktus).
- 109 Be to, šiuo atveju ieškovai Graikijos skolos vertybinių popierių įsigijo laikotarpiu, per kurį Graikijos Respublikos finansų krizė buvo pasiekusi piką. Iš tiesų, kaip nurodyta šio sprendimo 1 punkte, Graikijos valstybės skolos krizė prasidėjo 2009 m. spalio mėn., o Graikijos skolos vertybinių popierių F. Steinhoff įsigijo 2011 m. rugsėjo mėn., E. Filbry – nuo 2011 m. liepos mėn., *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg* – 2009 m. gruodžio mėn., o W. Bäcker – nuo 2011 m. balandžio mėn. Todėl juos pirkdami šie ieškovai turėjo žinoti apie itin nestabilią Graikijos Respublikos ekonominę situaciją, lemiančią Graikijos skolos vertybinių popierių vertės svyravimą ir didelę jų neišpirkimo (ar atrankinio išpirkimo) riziką. *EMB Consulting* 2017 m. įsigijo Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojų, kurie patys juos anksčiau įgijo, teises. Rašytinėse pastabose buvo patikslinta, kad didelė dalis *EMB Consulting* perleistų teisių buvo įgytos prieš iškeliant idėją dėl priverstinio keitimo. Per teismo posėdį ieškovų atstovas nurodė, kad šios teisės buvo įgytos 2011 ir 2012 m. Tiek, kiek *EMB Consulting* perėmė šių Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojų teises, ji negalėjo remtis argumentu, kad nežinojo apie itin nestabilią ekonominę situaciją šių vertybinių popierių pirkimo momentu.
- 110 Be to, privatūs kreditoriai, kaip antai ieškovai, negalėjo nepaisyti išsiskyrusios euro zonos valstybių narių ir kitų įtrauktų institucijų, kaip antai Komisijos, TVF ir ECB, nuomonės dėl Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo. Tokiomis aplinkybėmis apdairus ir protingas ūkio subjektas negalėjo atmesti Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo rizikos (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 7 d. Sprendimo *Accorinti ir kt. / ECB*, T-79/13, EU:T:2015:756, 82 ir 121 punktus ir 2017 m. sausio 24 d. Sprendimo *Nausicaa Anadyomène ir Banque d'escompte / ECB*, T-749/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:21, 97 punktą).
- 111 Galiausiai Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimo aplinkybės buvo išties išskirtinės. Graikijos valstybės skolos krizė buvo nepaprasta – jos nerestruktūrizavus Graikijos Respublikos skolos neišpirkimas (bent jau atrankinis) per trumpą laiką buvo tikėtina perspektyva (šiuo klausimu žr. 2017 m. sausio 24 d. Sprendimo *Nausicaa Anadyomène ir Banque d'escompte / ECB*, T-749/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:21, 97 punktą).
- 112 Antra, tiek Graikijos ir Europos valdžios institucijos, tiek didelė dalis privačiojo sektoriaus įvertino Graikijos skolos sumažinimo priemones, kurios yra šios bylos dalykas, ir su jomis sutiko. Kaip iš esmės nurodė EŽTT 2016 m. liepos 21 d. Sprendime *Mamatas ir kt. prieš Graikiją* (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, 116 punktas), viena iš tarptautinių institucijų investuotojų iškeltų sąlygų sumažinant jų skolinius reikalavimus buvo BVS buvimas ir aktyvavimas. Šių BVS nebuvimas lemtų didesnės sumažinimo procentinės dalies taikymą Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojams, palyginti su tais, kurie sutiko su sumažinimu ir prisidėjo prie didelės tokių vertybinių popierių turėtojų dalies sulaikymo nuo dalyvavimo mažinant skolą. Taigi matyti, kad BVS ir Graikijos skolos restruktūrizavimas jas taikant yra tinkama ir būtina priemonė siekiant sumažinti minėtą skolą ir

išvengti Graikijos valstybės mokėjimų nutraukimo. Bet kuriuo atveju, išskyrus nepagrįstą argumentą, kad privačiojo sektoriaus dalyvavimas restruktūrizuojant Graikijos valstybės skolą galėjo būti apribotas skolos vertybinių popierių turėtojais, sutikusiais pakeisti jų skolos vertybinius popierius, ieškovai netvirtino, kad Įstatymas Nr. 4050/2012 buvo akivaizdžiai netinkamas ar neproporcingas šiuo tikslu ar kad siekiant viešojo intereso tikslų egzistavo taip pat veiksminga, bet mažiau ribojanti priemonė.

- 113 Trečia, žinoma, privalomas Graikijos skolos vertybinių popierių keitimas po Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimo ir tokių vertybinių popierių turėtojų daugumos patvirtinimas lėmė didelį jų nominaliosios vertės sumažėjimą. Iš tiesų ieškovams, kurie nesutiko su siūlomu sąlygu, taikomų jų skolos vertybiniams popieriams, pakeitimu, buvo nustatytos naujos sąlygos, įtvirtintos minėtame įstatyme, ir, be kita ko, sumažėjo šių vertybinių popierių nominalioji vertė. Vis dėlto, kaip pažymėjo EŽTT 2016 m. liepos 21 d. Sprendime *Mamatas ir kiti prieš Graikiją* (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614, 112 punktą), atskaitos taškas vertinant ieškovų patirtų nuostolių dydį neturėtų būti suma, kurią jie tikėjosi gauti pasibaigus jų skolos vertybinių popierių terminui. Nors skolos vertybinių popierių nominalioji vertė atspindi jų turėtojo skolinių reikalavimų apimtį pasibaigus jų terminui, ji neatitinka tikrosios prekinės vertės tuo metu, kai Graikijos valstybė priėmė ginčijamą teisės aktą, t. y. šiuo atveju 2012 m. vasario 23 d., kai buvo priimtas Įstatymas Nr. 4050/2012. Šiai vertei, be abejonės, jau turėjo įtakos sumažėjęs Graikijos valstybės mokumas, kuris pradėjo mažėti 2010 m. viduryje, toks mažėjimas tęsėsi iki 2011 m. pabaigos. Šis ieškovų vertybinių popierių ekonominės vertės sumažėjimas leido numatyti, kad 2015 m. rugpjūčio 20 d. valstybė neturėjo galimybių įvykdyti savo išsipareigojimus, išplaukiančius iš ankstesnių vertybinių popierių pasirašymo sutarčių sąlygų, t. y. iki Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimo.
- 114 Atsižvelgiant į visas šias aplinkybes reikia nuspręsti, kad ginčijamų skolos vertybinių popierių vertės sumažinimas siekiamo tikslo atžvilgiu nėra neproporcingas ir neleistas išikišimas, kuris kelia pavojų pačiai taip užtikrinamos teisės esmei. Iš tiesų, atsižvelgiant į tokių nuosavybės teisę suteikiančių priemonių pobūdį, Graikijos valstybės skolos krizės apimtį, ekonomikos silpnėjimą, taip pat Graikijos skolos vertybinių popierių turėtojų daugumą, kuri yra už keitimą sumažinant minėtų vertybinių popierių vertę, ir į patirtų nuostolių dydį, šis išikišimas nėra neleistas ieškovų teisės į nuosavybę apribojimas.
- 115 Šios išvados nepaneigia įvairūs ieškovų argumentai. Teiginio, kad privalomas keitimas ir ieškovų turimų ginčijamų skolos vertybinių popierių vertės sumažinimas yra priemonės, kildinamos iš Graikijos valstybės, kaip viešosios valdžios, sprendimų, nepakanka įrodyti, kad pažeidžiama teisė į nuosavybę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 17 straipsnio 1 dalį. Aplinkybė, kad obligacijos paprastai laikomos patikimomis, visų pirma remiantis Nemokumo reglamentu (žr. šio sprendimo 88 punktą), nepaneigia vertinimo, kad valstybės skolos vertybinių popierių pirkimas pagal apibrėžimą yra sandoris, dėl kurio kyla tam tikra finansinė rizika (žr. šio sprendimo 108 punktą). Be to, ieškovų nurodytų finansinių nuostolių, nors ir įrodytų, nepakanka konstatuoti Chartijos 17 straipsnio 1 dalies pažeidimui, nes obligacijos turi likutinę vertę, ir, nesant BVS bei jas taikant atlikto Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimo, žymiai padidėtų tikimybė, kad Graikijos Respublika nutrauktų mokėjimus, todėl tai lemtų ne tik Graikijos ekonomikos žlugimą ir riziką euro zonai, bet ir dar didesnę ieškovų turimų ginčijamų skolos vertybinių popierių vertės sumažėjimą. Galiausiai dėl ieškovų teiginio, kad 2016 m. liepos 21 d. EŽTT sprendimas *Mamatas ir kt. prieš Graikiją* (CE:ECHR:2016:0721JUD 006306614) nėra reikšmingas motyvuojant tuo, kad jis susijęs tik su Graikijos privačių kreditorių, bet ne su užsienio privačių kreditorių, kurie nėra įsisteigę Graikijoje, teisių atėmimu, reikia pažymėti, kad ieškovai nepateikė jokio įtikinamo argumento, kad įrodytų, jog EŽTT būtų nusprendęs kitaip, jei jis būtų turėjęs aiškiai nuspręsti dėl tokių užsienio kreditorių, kurie, be to, buvo saistomi tų pačių sutarčių sąlygų pagal Graikijos prievolių teisę, kaip ir Graikijos kreditoriai, situacijos.

116 Todėl ieškovų turimų ginčijamų skolos vertybinių popierių vertės ribojimas nėra neproporcinga priemonė atsižvelgiant į tikslą saugoti Graikijos Respublikos ir euro zonos ekonomiką nuo Graikijos Respublikos mokėjimų nutraukimo ir jos ekonomikos žlugimo pavojaus. Taigi ieškovai klaidingai teigė, kad nagrinėjamos priemonės pažeidžia Chartijos 17 straipsnio 1 dalį. Be to, nesant šios nuostatos pažeidimo, ECB neturėtų būti kaltinamas tuo, kad jo nenurodė ginčijamoje nuomonėje.

Dėl SESV 63 straipsnio pažeidimo

117 Ieškovai mano, kad ECB privalėjo ginčijamoje nuomonėje nurodyti, kad Įstatymo Nr. 4050/2012 įgyvendinimas lemia SESV 63 straipsnio pažeidimą. Ieškovų nuomone, Įstatymu Nr. 4050/2012 ribojamas kapitalo judėjimas motyvuojant tuo, kad ši nuostata turi būti suprantama kaip apimanti teisėtą kreditorių teisių atėmimą, kai šis atėmimas nėra grindžiamas galiojančia peržiūros sąlyga. Skolos vertybinių popierių, kurių terminas suėjo, kompensavimo vertės ir palūkanų išmokėjimas yra apribotas tuo, kad kreditoriai, kurie nedavė sutikimo, vietoj viso investuoto kapitalo gauna tik jo dalį naujų skolos vertybinių popierių ar obligacijų, kurių terminas pasibaigs tik 2022 m.–2042 m. laikotarpiu, forma. Ieškovai mano, kad šis apribojimas negali būti pateisinamas viešosios tvarkos motyvais, nurodytais SESV 65 straipsnio 1 dalyje, nes kreditoriai, kurie nesutiko su Graikijos skolos vertybinių popierių nominaliosios vertės sumažinimu, dėl jų skolinių reikalavimų nėra grėsmė Graikijos valstybės egzistavimui.

118 ECB ginčija tiek tai, kad jam turėtų būti priskirtas SESV 63 straipsnio pažeidimas, tiek tai, kad ši nuostata šiuo atveju buvo pažeista.

119 SESV 63 straipsnio 1 dalyje draudžiami visi kapitalo judėjimo tarp valstybių narių ir tarp valstybių narių bei trečiųjų šalių apribojimai. Tarp tokių apribojimo priemonių yra tos, kurios gali atgrasyti, riboti ar trukdyti nerezidentams investuoti minėtoje valstybėje narėje arba šios valstybės narės rezidentams tai daryti kitose valstybėse narėse (šiuo klausimu žr. 2000 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Komisija / Belgija*, C-478/98, EU:C:2000:497, 18 punktą; 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-112/05, EU:C:2007:623, 19 punktą ir 2016 m. gegužės 26 d. Sprendimo *NN (L) International*, C-48/15, EU:C:2016:356, 44 punktą).

120 SESV 63 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta kapitalo judėjimo laisvė yra viena iš pagrindinių Sąjungos laisvių (šiuo klausimu žr. 2010 m. liepos 1 d. Sprendimo *Dijkman ir Dijkman-Lavaleije*, C-233/09, EU:C:2010:397, 40 ir 41 punktus ir 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *SEGRO ir Horváth*, C-52/16 ir C-113/16, EU:C:2018:157, 66 punktą), kurios privalo laikytis tiek valstybės narės, tiek Sąjungos institucijos (šiuo klausimu žr. 1984 m. vasario 29 d. Sprendimo *Rewe-Zentrale*, 37/83, EU:C:1984:89, 18 punktą; 2010 m. kovo 2 d. Sprendimo *Arcelor / Parlamentas ir Taryba*, T-16/04, EU:T:2010:54, 177 punktą ir 2012 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Evropaiki Dynamiki / EFSA*, T-457/07, nepaskelbtas Rink., EU:T:2012:671, 36 punktą), taigi ir ECB.

121 Nepriklausomai nuo klausimo, ar Įstatymo Nr. 4050/2012 įgyvendinimas lėmė kapitalo judėjimo apribojimą, kaip tai suprantama pagal SESV 63 straipsnio 1 dalį, reikia konstatuoti, kad toks apribojimas, jei jis būtų įrodytas, būtų pateisintas privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais.

122 Teisingumo Teismas nusprendė, kad kapitalo judėjimo laisvė gali būti ribojama nacionalinės teisės aktais, tik jeigu juos, remiantis objektyvia informacija, nesusijusia su atitinkamo kapitalo kilme, pateisina privalomieji bendrojo intereso pagrindai ir jeigu jie atitinka proporcingumo principą, pagal kurį reikalaujama, kad tokios priemonės būtų tinkamos norint įgyvendinti teisėtai siekiamą tikslą ir neviršytų to, kas būtina norint jį pasiekti (žr. 2018 m. kovo 6 d. Sprendimo *SEGRO ir Horváth*, C-52/16 ir C-113/16, EU:C:2018:157, 76 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 123 Šiuo atveju nagrinėjamos priemonės buvo pateisinamos privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais. Kaip buvo nurodyta šio sprendimo 111 punkte, Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimo aplinkybės buvo išties išskirtinės, todėl tikėtina, kad neatlikus restruktūrizavimo Graikijos Respublika netrukus būtų nebegalėjusi atlikti mokėjimų (ar bent jau atrankinių mokėjimų). Be to, kaip buvo paaiškinta šio sprendimo 105 ir 106 punktuose, nagrinėjamomis priemonėmis buvo siekta užtikrinti visos euro zonos bankų sistemos stabilumą. Šis tikslas yra privalomasis bendrojo intereso pagrindas.
- 124 Be to, ieškovai neįrodė, kad nagrinėjamos priemonės buvo neproporcingos. Šios priemonės leido atkurti visos euro zonos bankų stabilumą ir jie neįrodė, kad jos viršijo tai, kas būtina šiam stabilumui atkurti. Konkrečiai kalbant privačių kreditorių dalyvavimas vykdamas Graikijos skolos vertybinių popierių keitimą remiantis vien savanoriškumo pagrindu, kaip teigia ieškovai, nebūtų leidęs užtikrinti šių vertybinių popierių keitimo sėkmės. Iš tiesų, neužtikrinus vienodo privačių kreditorių vertinimo, retas kuris iš šių kreditorių būtų sutikęs su minėtu keitimu atsižvelgiant į su tuo susijusią moralinę žalą, t. y. kad jie patirtų rizikos pasekmes, kurias prisiėmė kreditoriai, kurie nedalyvavo keičiant Graikijos skolos vertybinius popierius. Vertybinių popierių keitimo sėkmė buvo siejama su Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimu, kuris savo ruožtu buvo būtinas siekiant stabilizuoti euro zonos bankų sistemą.
- 125 Todėl ieškovai klaidingai kaltina ECB tuo, kad jis ginčijamoje nuomonėje nenurodė kapitalo judėjimo laisvės pažeidimo, kaip tai suprantama pagal SESV 63 straipsnį.

Dėl SESV 124 straipsnio pažeidimo

– Pirminės pastabos

- 126 Ieškovai tvirtina, kad Graikijos Respublika pažeidė SESV 124 straipsnį, nes kreditorius, nedavusius sutikimo, įpareigojo jų turimus Graikijos skolos vertybinius popierius pakeisti į naujus vertybinius popierius.
- 127 ECB ginčija tiek teiginį, kad jis pažeidė SESV 124 straipsnį, tiek teiginį, kad Graikijos Respublika pažeidė šią nuostatą. Be to, ECB mano, kad buvo pažeistos jo teisės į gynybą, kiek tai susiję su ieškovų minėtais priedo A.8 55 ir 56 punktais, nes šie punktai nenurodyti ieškinyje.

– Dėl ECB teisių į gynybą

- 128 Ieškinyje ieškovai nurodė, kad Komisija patvirtino, jog SESV 124 straipsnis buvo pažeistas dėl ekspropriacijos. Grįsdami šį teiginį ieškovai nurodė 2013 m. rugpjūčio 19 d. Komisijos pastabų, pateiktų Teisingumo Teisme bylose C-226/13, C-245/13 ir C-247/13, nurodytų priede A.8, 55 ir 56 punktus. Vis dėlto šių pastabų 55 ir 56 punktai nebuvo nurodyti priede A.8, nes trūksta šių pastabų 13–15 puslapių. Iš to ECB daro išvadą, kad jis negalėjo įgyvendinti teisių į gynybą, kiek tai susiję su šiais punktais.
- 129 Šiuo klausimu reikia priminti, kad remiantis laisvu įrodymų teikimo principu darytina išvada, kad bylos Bendrajame Teisme šalis iš principo turi teisę kaip įrodymą pateikti dokumentus, pateiktus kitoje teismo byloje, kurioje ji pati buvo viena iš šalių. Jei ta šalis teisėtai turėjo prieigą prie šių dokumentų ir jei tie dokumentai nėra konfidencialūs, tinkamas teisingumo vykdymas iš principo neprieštarauja jų pateikimui Bendrajam Teismui (šiuo klausimu žr. 2017 m. liepos 4 d. Sprendimo *European Dynamics Luxembourg ir kt. / Europos Sąjungos geležinkelių agentūra*, T-392/15, EU:T:2017:462, 55 punktą).
- 130 Be to, reikia pažymėti, kad ieškovai pateikė trūkstamus priedo A.8 puslapius dubliko stadijoje (žr. priedą C.5), todėl ECB galėjo pateikti poziciją dėl šių punktų tripliko stadijoje ir per teismo posėdį. Be to, ieškovų pateiktas argumentas grindžiamas ne vien priedu A.8, bet ir priedu A.9. Šio priedo 48 ir

49 punktai, kuriuose yra Komisijos 2014 m. vasario 21 d. Teisingumo Teisme pateiktos pastabos byloje C-578/13, yra tapatūs 2013 m. rugpjūčio 19 d. Komisijos pastabų, pateiktų priede C.5, 55 ir 56 punktam.

- 131 Atsižvelgiant į šias aplinkybes, konstatuotina, jog ECB klaidingai teigia, kad buvo pažeistos jo teisės į gynybą ir kad reikia atmesti ieškovų argumentus, grindžiamus priedo A.8 55 ir 56 punktais.

– *Dėl SESV 124 straipsnio*

- 132 Pagal SESV 124 straipsnį draudžiamos visokios rizikos ribojimu nepagrįstos priemonės, suteikiančios Sąjungos institucijoms, įstaigoms ar organams, centrinėms vyriausybėms, regioninėms, vietos ar kitoms valdžios institucijoms, kitoms viešosios teisės reglamentuojamoms įstaigoms arba valstybių narių valstybinėms įmonėms privilegiją naudotis finansų įstaigomis.
- 133 Ieškovai mano, kad pagal šią nuostatą ir 1993 m. gruodžio 13 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 3604/93, nustatantį apibrėžimus, susijusius su [SESV 124] straipsnyje numatytos privilegijos naudotis finansų įstaigomis draudimo taikymu (OL L 332, 1993, p. 4; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 10 sk., 1 t., p. 30), valstybės narės, taikydamos viešosios valdžios priemones, negali suteikti viešajam sektoriui privilegijos naudotis kredito įstaigomis. Ieškovų teigimu, tarp kreditorių, nesutikusių su Graikijos valstybės skolos restruktūrizavimu, buvo, bet kita ko, kredito įstaigų, kurios buvo „finansų institucijos“, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 3604/93 4 straipsnio 1 dalį, siejamą su 1977 m. gruodžio 12 d. Pirmosios Tarybos direktyvos 77/780/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų dėl kredito įstaigų steigimosi ir veiklos koordinavimo (OL L 322, 1977, p. 30) 1 straipsnio pirma įtrauka. Ieškovų teigimu, Įstatyme Nr. 4050/2012 nustatytas privalomas Graikijos skolos vertybinių popierių keitimas įpareigojo šias finansų institucijas priimti saugoti naujus valstybės skolos vertybinius popierius taikant akivaizdžiai rinkos sąlygų neatitinkančias sąlygas. Todėl minėtas keitimas pažeidžia SESV 124 straipsnį. Grįsdami šį argumentą ieškovai pažymi, kad, pirma, tuo metu, kai 2012 m. kovo mėn. buvo privalomai keičiami Graikijos skolos vertybiniai popieriai, „naujų“ skolos vertybinių popierių nominalioji vertė sudarė tik 46,5 % „ankstesnių“ pakeistų skolos vertybinių popierių vertės ir, antra, ekonominiu požiūriu minėtų „naujų“ vertybinių popierių vertė siekė tik 21,5 % vadinamųjų „ankstesnių“ vertybinių popierių vertės (žr. 2014 m. kovo 22 d. *Symvoulio tis Epikrateias* (Valstybės Taryba) sprendimą).
- 134 Taigi ieškovai iš esmės kaltina ECB padarius pakankamai aiškų pažeidimą, nes nenurodė, kad Įstatymo Nr. 4050/2012 projektas pažeidžia SESV 124 straipsnį.
- 135 Vis dėlto, pirma, Įstatymas Nr. 4050/2012 nesuteikia SESV 124 straipsniui prieštaraujančios privilegijos naudotis finansų institucijomis.
- 136 SESV 124 straipsniu draudžiamos rizikos ribojimu nepagrįstos priemonės, suteikiančios, be kita ko, valstybėms narėms privilegiją naudotis finansų institucijomis siekiant skatinti valstybės nares laikytis patikimos biudžeto politikos, kad būtų išvengta to, jog valstybės skolos piniginis finansavimas ar privilegijuota viešųjų institucijų prieiga prie finansų rinkų lemtų pernelyg didelį išiskolinimą arba pernelyg didelį valstybių narių deficitą (šiuo klausimu žr. Reglamento Nr. 3604/93 pirmą konstatuojamąją dalį ir 2015 m. spalio 1 d. Sprendimo *Bara ir kt.*, C-201/14, EU:C:2015:638, 22 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 137 Įstatymo Nr. 4050/2012 tikslas yra ne padidinti Graikijos Respublikos išiskolinimą, bet, priešingai, jį sumažinti, atsižvelgiant į jo perteklinį pobūdį, sumažinant ieškovų turimų vertybinių popierių vertę.
- 138 Be to, Įstatymo Nr. 4050/2012 priėmimas pateisinamas SESV 124 straipsnyje numatytais rizikos ribojimu pagrįstais argumentais. Iš tiesų Reglamento Nr. 3604/93 2 straipsnyje jie apibrėžiami kaip tam tikri vertinimai, kuriais grindžiami nacionaliniai įstatymai ir kiti teisės aktai, paremti Sąjungos teise arba ją atitinkantys, skirti tinkamai finansinių institucijų veiklai vystyti, siekiant visos finansinės

sistemos stabilumo sustiprinimo ir tokių institucijų klientų apsaugojimo. Įstatymo Nr. 4050/2012 projektu siekiama apsaugoti tiek Graikijos valstybės finansus, tiek euro zonos finansų sistemos stabilumą (žr. šio sprendimo 105 ir 106 punktus).

- 139 Antra, SESV 124 straipsniu nesiekama apsaugoti ieškovų ir jiems nesuteikiama teisių.
- 140 Kaip nurodyta šio sprendimo 77 punkte, prašymo atlyginti nuostolius pagrindas neturėtų būti teisės nuostata, kuri nesuteikia teisių asmeniui, kuris ja remiasi. Taigi neturėtų būti leidžiama taisyklė, kuri nuo neteisėtumo saugo ne asmenį, kuris ja remiasi, bet kitą asmenį. Teisės norma siekiama suteikti teisių privatiems asmenims, jei ja suteikiama nauda, kuri gali būti vertinama kaip įgyta teisė, jei ja siekiama apsaugoti privačių asmenų interesus arba jei ja privatiems asmenims suteikiama teisių, kurių turinys yra pakankamai apibrėžtas (žr. 2005 m. spalio 19 d. Sprendimo *Cofradía de pescadores „San Pedro de Bermeo“ ir kt. / Taryba*, T-415/03, EU:T:2005:365, 86 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Šiuo atveju SESV 124 straipsnyje įtvirtinta taisykle siekiama saugoti Sąjungos ir valstybių narių institucijas nuo privilegijos naudotis finansų institucijomis keliamos su biudžetu susijusios rizikos. Todėl SESV 124 straipsnyje įtvirtintu draudimu siekiama apsaugoti ne fizinius ar juridinius asmenis, kaip antai ieškovus šiuo atveju, bet pačią Sąjungą, įskaitant valstybes nares, nuo veiksmų, kurie gali turėti neigiamos įtakos visos Sąjungos ekonominiam ir finansiniam stabilumui.
- 141 Todėl SESV 124 straipsnis negali būti laikomas ieškovams teisių suteikiančia nuostata, todėl jie negali juo remtis, siekdami pagrįsti prašymą dėl nuostolių atlyginimo.
- 142 Dėl visų šių motyvų ieškovai klaidingai nurodo neteisėtumo, dėl kurio kyla ECB atsakomybė, buvimą jų atžvilgiu dėl to, kad ECB šiuo atveju nenurodė SESV 124 straipsnio pažeidimo.
- 143 Atsižvelgiant į kumuliacinę ECB deliktinės atsakomybės atsiradimo sąlygų pobūdį, reikia atmesti visą ieškinį, jei bent viena iš šių sąlygų nėra įvykdyta (šiuo klausimu žr. 2017 m. sausio 24 d. Sprendimo *Nausicaa Anadyomène ir Banque d'escompte / ECB*, T-749/15, nepaskelbtas Rink., EU:T:2017:21, 68 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).
- 144 Šiuo atveju, atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad jokie ieškovų nurodyti argumentai neleido nustatyti, jog ECB padarė pakankamai aiškų teisės nuostatų, suteikiančių teisių privatiems asmenims, pažeidimą. Todėl reikia atmesti ieškovų reikalavimus dėl žalos atlyginimo vien dėl šio motyvo ir nėra reikalo vertinti žalos realumą ir priežastinio ryšio tarp ECB veiksmų, kuriais jis kaltinamas, ir nurodytos žalos buvimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 145 Pagal Procedūros reglamento 134 straipsnio 1 dalį iš pralaimėjusios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos, jei laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi ieškovai bylą pralaimėjo, reikia jiems nurodyti padengti bylinėjimosi išlaidas pagal ECB reikalavimus.

Remdamasis šiais motyvais,

BENDRASIS TEISMAS (trečioji kolegija)

nusprendžia:

1. Atmesti ieškinį.

2. Priteisti iš Frank Steinhoff, Ewald Filbry, *Vereinigte Raiffeisenbanken Gräfenberg-Forchheim-Eschenau-Heroldsberg eG*, Werner Bäcker ir *EMB Consulting SE* bylinėjimosi išlaidas.

Frimodt Nielsen

Kreuschitz

Póltorak

Paskelbta 2019 m. gegužēs 23 d. viešame teismo posēdyje Liuksemburge.

Parašai.